Массе а мехкий пролетареш, вlашаrlкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ◆ ШИНАРА, 2 ФЕВРАЛЬ, 1982 ШУ. ◆ № 14 (6580). ◆ Мах 3 кеп.

СИЙЛЕ ХИЙЛА ХЬАЛХАЛАТТАРИЙ!

КПСС обкома бюрос, Нохч-Гlалгlай АССР Министрий Совето, облсовпрофо, ВЛКСМ обкомо итогаш хьаьжна 1981 шера промышленноста, гlишлош еча, транспорта, бухзама торговле, бахаме наха бытовой гlуллакхаш дечу коллективашна юкъе кхиъна хиннача социалистически яхь. Лакха производственни гlонтахьаш дахарах даьрзlад хьокхуш:

Районашка гlолла:

хьалхара меттиги КПСС обкома, Нохч-Гlалгlай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома карара кара тела Цlе байракхи

СТАРОПРОМЫСЛОВСКИ РАЙОНА,

продукци мехкала яккхара шера план 101,5 процент, къахьегама овсарле лакхъяра план 101,3 процент, поставкаш ярен продукце дикал лакхъярен дехкараш кхоачашдарах, наха чубаха цlенош эксплуатаце дlадалара план 120 процент, капиталовложенеш план 106 процент, наха чубаха цlенош хьалдара йолча капиталовложенеш план 105 процент кхоачашъярах;

шолгlа меттиги КПСС обкома, Нохч-Гlалгlай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома сийлен грамоташ

НАУРСКИ РАЙОНА,

продукци мехкала яккхара шера план 110 процент, къахьегама овсарле лакхъяра план 104 процент, поставкаш ярен продукце дикал лакхъярен дехкараш кхоачашдарах, наха чубаха цlенош эксплуатаце дlадалара план 110 процент, деша даха а кхиаца берин учреждениш йистеккара план 100 процент наха чубаха цlенош хьалдара капиталовложенеш план 109 процент кхоачашъярах;

ГУДЕРМЕССКИ РАЙОНА,

продукци мехкала яккхара шера план 106 процент, къахьегама овсарле лакхъяра план 109 процент, поставкаш ярен продукце дикал лакхъярен дехкараш кхоачашдарах, капиталовложенеш план 101 процент наха чубаха цlенош дlара йолча капиталовложенеш план 107 процент кхоачашъярах;

кхоалгlа меттиги КПСС обкома, Нохч-Гlалгlай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома дипломи

ЛЕНИНСКИ РАЙОНА,

продукци мехкала яккхара шера план 101 процент, къахьегама овсарле лакхъяра план 101,1 процент, поставкаш ярен продукце дикал лакхъярен дехкараш кхоачашдарах, наха чубаха цlенош йистедаккара план 101 процент наха чубаха цlенош хьалдара йолча капиталовложенеш план 107 процент кхоачашъярах.

Ножай-Юртовски района капитальни гlишлош хьалъеча дика болх бахь хилар белгалдаьккхад.

Объединенештеи упровленештеи

Хьалхара меттиг хьожаьвьй, КПСС обкома, Нохч-Гlалгlай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома карара кара тела Цlе байракх а луш, республикански Сийлен улга тlа язъй:

«Севкавнефтегазпереработка» производственни объединени;

Нохч-Гlалгlан гlишлон управлени.

Шолгlа меттиг хьожаьвьй, КПСС обкома, СССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома Сийлен грамота а луш, республикански Сийлен улга тlа язъй «Промавтоматика» яха Iилман-производственни объединени.

Кхоалгlа меттиг хьожаьвьй, КПСС обкома, Нохч-Гlалгlай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома диплом а луш, республикански Сийлен улга тlа язъйтан производственни швейни объединени.

Предприятеши организацеши

Хьалхара меттиг хьожаьвьй, КПСС обкома, Нохч-Гlалгlай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома карара кара тела Цlе байракх а луш, республикански Сийлен улга тlа язъй:

«Малгобекнефть» мехкдаьттан газ йоаха управлени;

СССР 50 шу дизара цlерагlа Грозненски химически завод;

«Красный молот» завод;

ТЭЦ-2;

Назрановски трикотажни фабрика;

Наурски чхьагlар доаккха завод;

пассажирски автотранспорта Грозненски производственни объединени;

Грозненски телеграф;

«Союзавтоматстром» ВНПО Грозненски опытно-экспериментальни завод;

№ 7 йолча специализированни треста Грозненски монтажни управлени;

«Чечингсельстрой» треста № 920 йола дlа-юха лела механизированни колонна;

«Чечингражданпроект» институт.

Шолгlа меттиг хьожаьвьй, КПСС обкома, Нохч-Гlалгlай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома Сийлен грамота а луш, республикански Сийлен улга тlа йихьаш:

«Старогрознефть» мехкдаьттан газ йоаха управлени;

Н. Анисимова цlерагlа йола Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоаха завод;

«Электроприбор» завод;

Западни электрически сеташ;

«Чечениногушстройматериалы» объединени;

«Чеченингушнино» объединене № 3 йола дlа-юха лела механизированни колонна;

«Грознефтехимремстрой» трест.

Кхоалгlа меттиг хьожаьвьй, КПСС обкома, Нохч-Гlалгlай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома диплом а луш, республикански Сийлен улга тlа язъй:

технологически транспорта Грозненски управлени;

В. И. Ленина цlерагlа Грозненски мехкдаьтта чакхдоаха завод;

«Грозгипронефтехим» институт;

Грозненски ремонтно-механически завод;

Нохч-Гlалгlай химзавод;

Гудермес яха машиннаьхьа станци.

Республикански сийлен Книжка тlа дlаязьъи свидетельство а луш:

Старопромысловски район;

«Промавтоматика» Iилман-производственни объединени;

«Красный молот» завод;

№ 7 йолча специализированни треста Грозненски монтажни управлени;

Нохч-Гlалгlан гlишлон управлени;

«Союзавтоматстром» ВНПО Грозненски опытно-экспериментальни завод;

«Чечингражданпроект» институт.

Старопромысловски районерча яхь хьалхалаттарашна ноткха фондах новгlанчул дукхагlа пач легковой автомашен хьожаьвь, ишта мах боацаш 50 туристически путевка а енна.

* * *

Мотк экономически а социальни а дакхъе дегlаккхуллара КПСС XXVI съездо белгальъеча программо хьинар айдаь болча республикерча къахьегамхоша шерра социалистически яхь моаржаьй цхьайтталагlча пятилетка заданеш толаме кхоачашъяра, КПСС ЦК ноябрьски (1981 шера) Пленума рошенешта жоп а луш, болхлоша, инженерно-технически болхлоша чlоагlа раьза хинна хьалаьцаб СССР 60 шу, Нохч-Гlалгlайчен автономе 60 шу, ца ший lоlамагlа Россена юкъеяха 200 шу дизара сийленца накхъабазара бола патриотически болам.

Промышленносте, гlишлош хьалъеча, торговле, бытовой гlуллакхаш деча политически а къахьегама а хьинар айдеина къахьийгача республикерча производственни коллективаша толаме кхоачашйир 1981 шера планаш тlайица социалистически дехкараш.

Дlадаха шу доладелча дена республика промышленносте планагlа лаьрхlачул совгlа мехкала яьккхар 17,8 миллион сома мехьа продукци. Цу дакхъе заданел совгlа дакххар 43 эзар тонн мехкдаьтта, 14 миллион киловатт-сахьат электроэнерги, 2 миллион сома мехьа мехкдаьтта чакхдоахачен мехдаьттахмен продукци, халкъа эша товараш, цу дакхъе культурно-бытовой гlуллакхаштан коа-картен эша товараш 638 эзар сома мехьа. Толаме кхоачашдир шоай дехкараш машинаш ераша, яйгачен кхачени промышленноста болхлоша. Халкъбоахама мовхьаш дlа-юха кхахьаран наха гlуллакх дарон планаш кхоачашйир машиннаьхьа, автотранспорта, бухзама предприятей коллективаша. Дукхагlйолча районаша толаме кхоачашйир промышленни продукци арахецара, гlишлош хьалъяра, бахача наха торгови гlуллакхаш дара оттаьь хинна заданеш.

Цхьабаккьда, дlадахача шера цхьайолча районаша, промышленни предприятей коллективаша ба боагlача хьисапе болх бакзар.

Ерригa промышленность хьайцача цхьайттталагlча пятилетка хьалхарча шера арахеца товарни продукци дегlаккхулара оттаьь хинна задани кхоачашъянзар. Продукци мехкала яккхара план кхоачашъянзар Шалински района. Кхьа района промышленноста (Назрановски, Шалински, Октябрьски) кхоачашъянзар къахьегама овсарле лакхъяра заданеш. 1980 шера арахийцачул кlеззигагlа продукци арахийцай республикерча 31 предприяте коллектива.

Продукци мехкала яккхара план кхоачашъянзар цементни заводен кога гlирс боча фабрикан коллективаша. Нормативно-цlена продукци арахецара планаш кхоачашъяьъац электромеханически, «Автоспецоборудование» яхача Грозненски опытно-экспериментальни заводин, ишта гlишлон материалийн гlишлон индустреи Аргунски комбината «ЧИВС» ремонтно-механически мастерске коллективаша. Къахьегама овсарле лакхъяра заданеш кхоачашъяьъац 13 коллективо. Доагlачул дукхагlа дlадахийтад арахецача продукцега а.

Капитальни вложенеш пайда эцарен гlишлон-монтажни балхаш дарен планаш а кхоачашъяьъац. Наха чубаха цlенош хьалдара хьахьожадаьча ахчах пайда ийцабац «Чеченингушводстрой» гlишлон управлене, «Чечингсельстрой» треста цхьайолча кхыча гlишлон организацей коллективаша, кхоачашъяьъац цар социально-культурни бытовойн гlуллакхашта йола объекташ хьалъяра план а.

ТЕШАМЕ ТОАЮ ТЕХНИКА

РЕПОРТАЖ

«Вlаьстан кхашкара балхаш дара машинно-тракторни парк кийчъелга чакхдаккхара де доагlар де вlаьсти хlинаш дlас дlадоладала лехьа цу кlира хьалха тракторан, кхашка балхаш дешe хlинаш дlахаши йола машинаш, автобензовозаш, кхыйола транспортни средствеш йиза кийча хургlолаш къьестта уйла тlалхийта тракторашта, комбайнашта, юртбоахама кхыча машинаштен оборудованенен ремонт дикагlа яра. «Ьвна да» 1982 шера вlаьстан кхашкарчи балхашта кийчо ярал уж чакхдахара кхы тlя а де дезареъ» болча КПСС ЦК, СССР Министрий Совета сонам тlа Мишта кхоачашду уж дешаш Ачхой-Мартановски района «Лермонтовский» совхозе?

Солхна йиълагlчен укх шера цхьоллагlчен кварталашка планагlа 52 трактор, 9 комбайн, тlехьаювзаш мел йола инвентарь тове езаш бар совхоза механизаторош. Цхьабикьда, шоай тороналка а хьежа цар доц делар боахама ерригa техника 20 февраль хьатlанхоачаш кийчон мугlаре дlаоттае. Хlаьта лаьрхlар кхоачашдаь даикха гарго а ба хlаиз. Тlехьаювзаш йола ерригa инвентарь кийчон мугlаре дlаоттаяьй, 7 комбайн 43 трактор тоаьй.

Техника тояра болх мел дика вlаштlехьбаькхаб хьажа совхоза керттерча инженерана Байдуев Вахидаца механически мастерске долх тхо. Трактораш тоаю цех. Цхьаддаш гlар-тата латт укхаза. Цо ниатхъа мара хьахазийтац шин саго шоайла ду къамаьл. Электросварка еш боахначар наст-каста сийрдайоах цеха помещени. Де хlама доаваш мукъа цхьаккха саг вац. Тракторий чархашта, кхыча узлашта машиндаьтта, хlаьта мукхъюча оатхалаштен кабинаштен басар хьоккхаш, кхыдола балхаш деш ба. Кхоачамболлаш йlайха хилара паргlатта къахьег наха.

Беза болаш кулг кара хьатlоба йиш йоацандаь кравбалкаш айбаь хьа а беха МТЗ-50 марках йолча трактора моторага хьожаш массехк саг воалл. Царна тlадолх тхо:

— Ираз долаш хилба шун болх!

— Ираз долаш-м хургбар ер, ехачун метта дlаоттае тоъал запасной оатхалаш хилча, — йист хилар мотора гонахьа лаьттачарех цхьаъ.

— Ништа чlоагlа нада а ма када, Ваха. Безам хилча, эша оатхал кора ца еш а бицац хьо. Хlаьта нийсбеннабий хьона, района кхыча боахамашка вай мастерске къахьега токараш Талхигов Салаудин, Салаев Мушади, аьнкалхьар Куркаев Iумар, электросварщик Алсамбеков Хьумид сацна дакха балха говзал йола нах? Керда хьечарел совгlа, тишъенначул тlехьагlа мел дукха оатхалаш юха меттаутттаю цар, — йоах цунга Байдуева.

— Ништа-м дар из. Хlаьта а вай заявконка хьежка «Госкомсельхозтехнико» эшача запасной оатхалашца lалашдоре гlуллакх дикагlа хургдар-кх, — жоп делар Вахас, вела а веша.

— Мастерске заведующи Магомадов Ваха вар из. Эшар лаьтта кlалхара а доаккхалургдар цунга, оал из сайна хьинар долча сагах. Вай лоаллаха йолча республикай боахамашка вахе а хитанза яргйоана запасной оатхал lалаш ца еш lац из. Дика тов нахаца а. Хьехамца, гlуллакхаца поакхъостал ду техника тоаеш воаллача моллагlчоа. Олабезам бац цхьанне тхьа а. Массаргара а цхьатарра дlабех болх. Цудукхъа Вахий сий ду коллективе, цо хьинар кхоачаш на деш лиrац. Хlаьта «Госкомсельхозтехника» ца раьза цо хилар а атта кхетале йиш йолаш хlама да. Запасной оатхалаш эшаш оаха уттаю заявкаш 30-40 процент мара кхоачашъеш цу организаце хlара шера. Хlама дацар керда оатхалаш хьаяра кхоачамболлаш эша бийдал хьалуш хlаре а, — аьлар Вахида, мастерске кхыча цехашка болх мишта вlаштlехьбаькхаб хьажа дlахо тхо долташ.

Токарни цех. Укх чу къахьегаш бa Вахида бийца токараш Талхигов Салаудин Салаев Мушадии Дагадехар сона мастерске чувоаллача хьолтеха даьлла хьонкамий улг. Хьалхарча дийнахьа шоай балха нормаш Мушаде — 150 процент, Салаудина 160 процент кхоачашъярах даь йоазув дар цу тlа.

Шоай балхах цар дувцилга дийхр оаха.

— Къьона яле а дика боах бен а тха станокаш. Цар коьшъостаца тишъеначул тlехьагlа юкъера лаьрхlача 30 тайпара оатхалаш меттаоттаю оаха. 5—6 тайпара керда ераш хьае а вlаштlехьдоал. Цхьабикьда, тало лов оаха эша бийдал ца тоъаш. Къьестта къе да цlаста. Цхьайолта маркех дола мукх ца дуа стоаль. Из тайпа аьшк, хилча дргйоана кхыйола бийдал хилча хlаллачул овсаргlа къахьегаргдар оаха. — аьлар Талхигов Салаудина.

Кхоачамболлаш дика вlаштlехьдаьккхад токарий балха хьолаш а. lайха, сийрда я цехе. Иштта лостам болаш яр тхо мел хиннача кхыча цехашка а.

...Хьатlакхоач делкъа ха. Техника тоаеш боахкараш умывальникашта кlал кулг, юкь а йиле столове болх. Из мастеренена юкхе йоалл. Хьахьонх Вахида тоаьь трактораш мастерскера арайоахача хака цария мел дика гlуллакх даьд тохкаш дефектни комиссе чаттаьь акташ а. Уж 43 я. Царех хlаране тlа трактор йолча бригадя бригадира е механика, Байдуев Вахида, Магомадов Вахас кулгаш яздаьд

— Мастерскера тоаьъчул тlехьагlа арайоаккхача трактораrа, цун хlара оатхало, системо мел дика болх бу тохкаш къаьстта чlоагlа хьож из доалахьа йолча бригада бригадир. Лоадамбоаца тlалат гуча даьлча а из дlадаккхалла кулг ядаш цо акта тlа. Цудухьа техника тешаче толара къаьстта йоакхо из мастерске коллективо, — йоах Вахида.

Хьож тхо тоаьь техника мишта лораю. Чархаш лаьтта кхоалоргlоацаш кlал дахчан гударгаш а оттаьь айль латт комбайнаш. Цар мотораш дlакъайлад тlа полиэтиленови пленка а хьоарчаь. «Гостехнадзоро» дlадеххача тайпара латт тlехьаювзаш йола инвентарь а

— Из укх шера массарел хьалха тоайир Чагаев Iимрана кулгалдеча йиълагlча бригаде... Дикадар ала доагlа Хатуев Ахьмад керте латтача пхьоалагlча бригада коллективах а. Тlехьаювзаш йола инвентарь тоаьй дикка хьалха тоайир цо а. — Йоах Вахида. — Хlанчул тlехьагlа кхы а пlе тоайича кхоачашхул тха гурахьен lайн трактораш тоаяра план а. Хьона бlаргадайначa тайпара, 9 трактор латт хlана мастерске тоаеш. Кхоана кхы а най йоалаергья. Царех кхоъ шы ди далалехьа тоаль йоаккхаргья. Хlаьта йиса дах тоаьь яккхара оттара дукхагlа цай ахи кlира мара дезаргдац тхона. Цу тайпара, трактораш а хана хьалха тоае вlаштlехьдаргда тха, — тlатох цо тlехьхьаrа а.

Хlара шера йоагlа йоакхо ю совхозе керда механизатораш кийчбарa а. Масала, укх шера цу боахаме хьайийллача механизаторий курсашка дешаш 16 саг ва. Сомара дlакъаьстача уж болча вахар Байдуев Вахид. Цул совгlа, хургболча механизаторашта хьехар ба совхоза керттера агроном Н. Паршаев, В. Магомадов, кхьбараш.

Цхьа дутт мара ца йисаш вlаьсти яла. Хургболча хьунъяма дукха къоаhам дlабаьлабе тlатеlла кийчо еш ба кхаш лелалечаш а. Дlаде lалашлаь фу тlадаларга дилача лакхча боргамга дlахьачаде ма хала дукхагlа минеральни удобренеш lалашье гlерташ къахьегаш ба уж. Цхьанца толаччаш а доах. Хьамкlашкара дlаиккхача, вlаьсти дlаоарrийнха арригача культурий фу планаш совгlа кийдоъ вар дукхагlдар лаьтта цхьоллагlчен совгlачен хлассий кондицегlа дlа а кхоачадоъ.

М. ХАМАТХАНОВ.

ХАЛКЪА БОАХАМА—ДУКХАГlА МОВХЬАШ

НОХЧ-ГlАЛГlАН ТРАНСПОРТНИ УПРАВЛЕНЕНА ЧУЙОАГlАЧА НАЗРАНОВСКИ АВТОТРАНСПОРТНИ ПРЕДПРИЯТЕ КОЛЛЕКТИВО ТlАИЙЦА СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ДЕКХАРАШ.

Берригача советски наха санна чlоагlа раьза хинна тlайидар Назрановски автотранспортни предприяте коллективо КПСС ЦК ноябрьски (1981 ш.) Пленума решенеш. 1982 шерен бlарччача пятилеткан декхараш толаме кхоачашдара хоадамболлаш дола наьхаш белгалдаьккхар цига.

Пачхьалкхен плани тlаийца социалистически декхараши толаме кхоачашдарa шерра социалистически яхь йоаржаь хиннача предприяте коллективо дикача къахьегама толамашца чакхдаьккхар цхьайтталагlча пятилетка хьалхара шу.

КПСС XXVI съезда, партe ЦК ноябрьски (1981 ш.) Пленума решенешта практически гlуллакхашца жоп а луш, Назрановски автотранспортни предприяте коллективо 1982 шера тlайийцад дlахора социалистически декхараш:

— Нохч-Гlалгlайчен автономе 60 шу, из лий lоlамагlа Россена юкъеяха 200 шу дузача цlейн сийна къахьегама пахте а этта, массе а тайпа перевозкаш яра укх шера 11 бетта план 7 ноябрга кхачалехьа кхоачашъе;

— массе а тайпа перевозкаш яра шера план 1982 шера 29 декабрга кхачалехьа кхоачашъе;

— мовхьаш дlа-хьа кхахьара план 22 декабре, грузооборота план — 22 декабре, пассажирашнара мах а эцаш таксешка никъ байтара план 20 декабре кхоачашъе;

— шера планал совгlа итт эзар тонн халкъа боахама мовхьаш дlа-юха дахьа, заданел совгlа 250 эзар тонно-километр, 250 эзар пассажиро-километр е, пассажирашкара мах а эцаш таксешка 5 эзар километр никъ байта:

— автомобилашта техническн гlулакх делген ремонт елген тоадара, ремонтни болхлоша зехьа йоаеш йола балха ха кlезигъяра, ремонт еча дакъа лоацаш бола водителаш кlезигагlа хилийтара чотагlа автопарк технически дакъе кийча хиларен из балха араялaрен коэффициент дlахоачае: грузовой автомобилаш технически дакъе кийча хилара коэффициент 0,765-нега, автобусаш — 0,805-нега, легковой таксеш — 0,70 нега, автопарк балха араялара коэффициент — 0,643-нега, автобусаш — 0,718-нега, легковой таксеш — 0,655-нега;

— хадданза автобусаш дlа-юха лелаш хилар 85 процентага дlахоачаде, къахьегама овсарле планагlа лаьрхlачул 5 процент лакхье, мовхьаш дlа-хьа кхахьара бода мах планагlа лаьрхlачул совгlа 0,2 процент лохбе, пассажираш автобусашца дlа-юха кхувларга бода мах 0,3 процент лохбе, таксешца нах дlа-юха кхувларга бода мах 0,5 процент лохбе;

— легковой таксешца дlа-юха лелара коэффициент 0,755-нега дlахоачае;

— автомобильни транспорта технически эксплуатаци яр аргадаккхара, эксплуатационни хьокхамаш тоадара чотагlа оттальча удельни нормегlа лаьрхlачул совгlа 3,5 процент довгора-смазочни материалаш кхое, планагlа лаьрхlачул совгlа 3 процент электроэнерги кхое;

— халкъа боахама мовхьаш дlа-юха кхухьача оперативни тlахьожам лоаттабелга тоаде, ъьеса дlа-хьа йолча грузовой автомобилашта хадданза мовхьаш тlа доттаргдола гlулакх вlаштlехьа а дакхха, мовхьаш тlадотта йиш йолча автотранспортах пайда эцара коэффициент 1.05-нега дlахоачае;

— пачхьалкхена 3 эзар сома пайда бергбола рационализаторски предложенеш производствана юкъеяхьа;

— «Хlара балха дийнахьа хьадер дукхагlа хилийта!» яхаш дехна а йолаш йола социалистически яхь дlахо лелае.

Шийца социалистически яхь леларa Назрановски автотранспортни предприяте коллективо тlаьхьийхар Сунженски автотранспортни предприяте коллектив

Назрановски автотранспортни предприяте болхлой, инженерно-технически болхлой, гlуллакхерча нахьа коллектива партийно-боахама актива собране дийца а дийца тlайийцад социалистически декхараш.

МЕХКДАЬТ ТАХОШТА—ДИКА ПРИБОРАШ

ПРОМЫСЛОВИ ГЕОФИЗИКА ЛАЬРХХlАЧА КОНСТРУКТОРСКО-ТЕХНОЛОГИЧЕСКИ БЮРО КОЛЛЕКТИВО 1982 ШЕРА ТlАИЙЦА СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ДЕКХАРАШ.

Промысловни геофизика лаьрхlача конструкторско-технологически коллектива 1981 шера толаме [illegible] дийна [illegible] опытно-конструкторски балхаш дара пачхьалкхен план [illegible] мехкдаьтт тохкаш дах [illegible] чакхбьалар шерра наха прибор Еррига [illegible] лаьрхlача дукхагlа 40 процент [illegible] конструкторски [illegible] бюро (СКТБ) [illegible] СССР [illegible] мах медаль.

КПСС XXVI съезда, КПСС ЦК ноябрьски (1981 ш.) Пленума решенеш кхоачаш а еш Нохч-Гlалгlайчен автономе 60 шу, из ший lоlамагlа Россена юкъеяха 200 шу дузача цlейн сийне шера социалистически яхь йоаржаьча СКТБ коллективо 1982 шера тlайийцад дlахора социалистически декхараш:

— Iилма тохкамен опытно-конструкторски балхаш дар:

— [illegible] Iилман дарна [illegible] дара план 25 декабре [illegible] 66 процентал [illegible] а кхоачашйе.

— [illegible] перспективни [illegible] гlулакхаш лаьрхlача [illegible] цхьаьна цхьаьна [illegible] план [illegible] кхоачашъе;

— приборийн арахецара шера план 27 декабре кхоачашъе;

— планагlа лаьрхlачул совгlа къахьегама овсарле 1 процент лакхье;

— программагlа лаьрхlачул совгlа 10 размеснийн [illegible];

— [illegible] поставкаш шера план 7 октябрe кхачалехьа кхоачашъе. [illegible];

— 1 декабрга кхачалехьа дикала лакхонча категорех 31, 31 лаха приборийн арахеца йолалийтара цар ни чакхьалахен аттестаци, цхьоагlа категорегlа 32, 30 лаха приборан арахеца йолалийтара цар ни ведомственни аттестаци е.

— шин тайпарча приборийта тохкамаш дехна лакха ча боарамо чакхдаккха

РАЗРАБОТКАШ ПРОИЗВОДСТВАНА ЮКЪЕЯХЬАР:

— «Тритон» яха регистрираш арахецa а йолаль, «Сейсмомпарт» яхача [illegible] да [illegible];

— [illegible] дакъе [illegible] [illegible] «Грознефтегеофизика» [illegible] «Мангышлакнефтегеофизика» трестa [illegible] цифровой регистраце методени, тlехь [illegible] цифровой дlаяздаьча [illegible] методикагlа обработка е;

— планал совгlа бакхьол [illegible] 7000 метра [illegible] тохкара [illegible] [illegible] цу дакъе аномальни) давленеш къастандара а прогнозировани яра а йола технологи, лоабат интервалашка чlоагlа бий къоастадеш прогнозировани еш йола технологи, чоалхе коллектораш [illegible] технологи;

— [illegible] тохкара лаьрха йола метрологически аттестаци [illegible], боковой каротажа кхо комплексни приборийн индукционни каротажа 5 приборийн эксплуатаце дlайла.

Шефа деча организацешта новкъоста[illegible] дар:

— юрта боахаме 2200 сахьт [illegible] кlеззигагlа ца бейола бе;

— «Знаменский» комбинатa заводе контрольно-измерительни приборашта [illegible] автоматикан [illegible];

— шефа деча № 10 йолча школа [illegible] № 8 йолча [illegible] дака [illegible].

Промысловни геофизика лаьрхlача конструкторско-технологически бюро партийно-боахама актива собране дийца а дийца тlайийцад социалистически декхараш.

Вlудена къахьегаш хьалоагlа укх денношка № 5 йолча махьхьеча завода коллектив. Предприятен болх бе дlа [illegible] ма хула дикагlа хадийта гlерташ ба укхазара болхлой. Вакьда, деррига а [illegible] шарм дlадьхьара дика гlо ду лабараторе коллектива.

Царна юкъе дикагlйола микробиолог лоархlаш я Мадина [illegible].

В. ДИМЕНКА сур.

Дукха ба швейно-производственни объединене заданеш тІехкхоачашъеш бола болхлой. Ях лелаечарна юкъе массаза а хьалха латташ хьабоагІа баракъаш доглаш бараш Яндиева Шарифа, Шахназарян Эльмира, Фролова Нина. Лакха да цар производственни хьоккамаш укх деношка а. Шоай сменни задани 145 — 150 процент кхоачашъю цар.

СУРТА ТІА: дикагІбола баракъаш доглаш бараш Ш. Яндиева, Э. Шахназарян, Н. Фролова.

И. ПЛИЕВА сурт.

Толаме чакхдоаккхаргда

Нохч ГІалгІай карьерэ управлене йоккхагІа арех цаI и Аргунера карьер.

Дукха ба уккхаза хьалха латта производственникаш. Шоашта тІалаттача декхарех дика лоархІабеш хьабоагІа уж. ВоккхагІа вола мастер Гутаев Шамал за дробильно-сортировочни участкана кулгалдеш. Дика къахьегаш я цун коллектив. Цу участкерча бульдозеристашна машинисташа Щунин Ивана, Корабельников Федора, иштта кхычар. Сийлахь йоккхача Октябрьски социалистически революци хинна 64 шу долаш кхоачашдир шоай шера йола заданеш.

Дукха дика хІамаш дувца йиш йолаш ва бригадир по за Неверов Василий. Бірайтта шу да из укхаза болх беш вола. Шо коммунист хиларах тарра бригадо лакъа толамаш доахкага Іалацу цо. Балха тІа вотадонаш вьха ца Іош, дакъа лоац цо общественни вахаре а. Укх шера юкъерваьв Василий партбюро член. Шин йоккха опыт камаьрша дІалу цо кагирхошта. Цунна болх бе Іомаду, цунгара масал ац къонача боарчоша. Социалистически яхье толамаш лахарах дукхаза хьамелаш тийнай цун бригадана. Неверов Василе наьнха тІа лепаш я Къахьегама сийлен Шича стацена орден.

МоллагІча хана а шийча ва на производствана цун новкъостал эшаш моттиг нийсъелча пардагІва. Лакъа мах баьб Іаьаво Аксенова ше хьабенача къахьегамо наьсъа а. Цунна ениаь Къахьегама Цена Байракха орден. КІезига бац цо кулгалдеча коллективе хьалхалаттарлш, царна юкъе ва Хатуев Къовсам. Ала хІама доацаш дика хул цо бьь болх.

Нийса хургдацар Аргунерча карьера коллективна гІулакхаш масс оагІоракхьара дика дІадолаш да альча. Поккхий халонаш нийсъу уккхаза. Тха жагІа оххача завода оборудовани тишъелнай. Цудухьа каст-кастІ сеца езаш хул из. Запасной бахха-лаш на хилар бахьан долаш барзІ дийназьа болх ца беш лаьттар лаьпд декабрь бета.

ТІадиса декхар дІаликхара къахьегами бехар сихагІа делаш хул, хІаца аьлча республикан гІишлонхой бита йиш йоацаш йола материалаш йоацаш. Из деррига кхоачашдира йоккха организацени болх бе безаш хул. Из аттачарех гІулакх дац, болхлой ца тоьаш хилар тераал дика хІаьта а. Цхьабараш Аргуне, вожаш — БердакІалка, кхалагІбараш — Грозне бахаш ба уккхазара болхлой. Уж балха хьахуул декурни автобусаца. Нагахьа сани из еха моттиг нийсъелча, автотранспортни предприятера керда шофер вахийта везаш хул, тІаьхха пунна мала вихара ялалахе веза хан.

Къаьстта сатем боабеш хІама да уккхазарча карьера тІой кхоачадена хилар. Ях километр гаьнара хьатІахутъ тІой лаьрахІа цу гІуланха лхкийтача КРАЗ-аш. Амма завода ма эшна тІой хьажхахьара уж машинаш кІезига я. Къы совгІа ус ахкийта низ каьчац Грознески автотранспортни предприяте. Цул совгІа, оІаьсти догІаш лоладелча Орга Іаьржа а деха, ших хьалъюа тІой доаха моттиг. Из хий дІаданккхара а дукхха къахьета делаш хул карьера болхлой.

ХІ. ТАРАМОВ.

МЕХАНИЗАТОРИЙ ГІУЛАКХАШИ УЙЛАШИ

Керда шу хьатІакхаьчар сигалара цхьа лай чоалла Іа ца йожаш. ДІадьлар кхы а массехк ди йайха ха латташ «Соахка хиннар санна хила доал-хьогІ е укх шера дар а?» Шийга хаттараш дора Бахьауддина. Механизатор рьаза вацар хьоттама. Цо уйлаш йтар цунга а совхоза кхача механизаторашка а. ДІадахача шера цар хьуакъам кхебаь Іаьржа лаьтта салоІаши нил Іоабеши уллар. Механизаторашта лезар цо шийна ма эшша тІоадал Іоаергйола Іа. Лоаща аьлча, уж гІаргІоргболаш бар. тонга кхоачаш лоа дийлхача.

ДІадахача Іай из кІезига делхарах кхоачам хиллат тІоадал йоацаш дар совхоза механизатороша кердача индустриальни хьисапе хьажкІаш дІайийна лаьтташ. Цул тІехьагІа массехказзе дийлхача біаьстан догІаша цох дуздир уж. Ерриге йоккха аре а дІалаьца ши эзар гектар гаргга долча лаьтта цхьатарра хьатІаьлар хьажкІаш. Цар лордаш мара кхача бьоватІех цхьа зІирг дацар кхашка біаргагуш лаьрхІа агрономаш хьежача.

Агротехника бокъонаша дІа ма деххара деррига гІулакхаш кхоачаш а деш дІадийнаяр хьажкІаш цу хьалхарча шера совхоза звенехошна Кодзоев Бахьауддина, Гелисханов Юсапа, Евкуров Жабраьила, Оливов Абукара, Гадиев Мусаас, Точиев Мовлатгирс, кхыбараша.

— КІезигагІа льача а кхоаткъа центнер хьажкІаш ярхьа хІара гектара тІара,— оалар хІара ше кхай тІа массаза ва йоккха балха опыт йолча совхоза керттерча агронома Чумаков Махьмада. Ше тІахьожам а лоаттабеш дІайийтар цо уж. Доккхал дора агронома иштта дог тІоадоаккхаш хьажкІаш хьатІаьларах а барти цхьоагІон йолаш шоай совхоза механизатороша къахьегарах а.

Районе меттел, республике а цІи хезв ба Назрановски района «40 лет Октября» совхозе дукхача хана деиз хьажкІаш кхееш хьабоагІа механизатораш Кодзоев Гоаспой Бахьаудин, Гелисханов Ахьмада Юсап, Евкуров Янарса Жабраьил. Мичча тайпара хаоттам латтарах цар низаш дІакхоач хьажкІаш дика хьалхкее. Цхьа шу дІадахийтаи механизаторашна йоккха толам ца боаккхаш. Бокъонца йола школа я хинна дІаттаб совхоза хьажкІаш кхеерий къахьегам.

Іилманхоша лаха а леха арадаьннха кердадари дика дари балха юкъедоладе моттиг, нийсъелча, агтара бехьтокхамегІа йола моттиг дІа а лаьие хьалхабаьле дІаоттвай заняе кІераш яьха механизатораш. Иштта къоабил а дь тІаннир нар кердача технологегІа хьажкІаш кхееш дола гІулакх.

Цу технологегІа моллагІа культура дІаяьча денашка балха юкъе дуьта техника ноалае сеш хул хьалхагІа планировка а яь культиваци йыккхача лаьтта гербицидаш йоахкаш. тІаккха уж дІакъовлаш, фу дІадуиш, цунна тІера лаьтта шаьрдеш цхьатарра болх беш таип-тайпара агрегаташ хила еза. Цига эша БДТ яха дисковни мохкаш, опрыскивателаш, катокаш, кхы агрегаташ янар совхозе. Цу хьале шоаш нийсбеш йоле а кердача технологегІа хьажкІаш дІаера біу а къиабаь тІехьашна бовланзар кулгалхойи механизаторашн. Шоай хачинахьа оарцагІа а баьина рационализаторски предложенеш юкъе я кхувлаш, мастерске шоаш хьайир цар шоашта эшаш хиннарех цхьайола чоалхане йоаца агрегаташ.

Из хьалхара ахка гетта ра ю хаоттам болаш дера Сигалара догІаш тІадам Іобожакзар биззача кхаь бетта Ачалкхерча наьха лаьтта дукха гаьна йоацаш нийсъеннача Кодзоев Бахьауддинек Гадиев Мувсайи звеной хьажкІашта дукхагІа Іаткъьяр йоакъал.

Индустриальни хьисапе дІайийнача хьажкІий хІаьта а низ дІакхаьчар царна дукхала отта. Ши біаь совгІа гектар хулаш долча Кодзоев Бахьауддина кхай хІара гектара планагІа яха езараш 26 центнер йолаш. 46,1 центнер а йоаьккхаш чуера звенос. ХІаьта соахка республика механизатораштна юкъе яьржача яхье хьалхара моттиг яьккхай Ленина орден лелаеча Гелисханов Ахьмада Юсапа звенос. Ши біаь гектарах хІаране тІара 54,8 центнер хьаьккІаш яьхай цо. Из толам баьккхача Юсапа звенона цхьа эзар сом премия а луш аргІа йоацаш «Жигули» яха машина бокъо еннай. ДурчогІа хьалхара моттиг яьккхаяр Кодзоев Бахьауддина.

ІцхьаитталагІча пятилетка шоллагІа шера кхы а дикаІа хьажкІаш, ка бола ялат, доакъара культураш хьалхее дераІ цІе хезача совхоза механизатороаш. Дукха ха йоацаш шоай собране дийца а дийца керда социалистически декхараш тІаницад цар. Уж толаме кхоачашдара деррига шоай низаш оарцагІдаьха къахьегаш а ба. ХІанзе тоа а яь дІаьстаьй механизатораш шоай трактораш, тІехьайийза ледаю юртбоахама техника. Индустриальни технологегІа культураш хьалкхера ха дезаш доле агрономически дешар Іомадаьд цар Нохч-ГІалгІай пачхьалкхен юртбоахама опытни станце.

Укх шера цу технологегІа 2300 гектар хьажкІаш, 1500 — генараш, 450 — шекара свеклаш дІае лерхІ совхоза механизатораша. Уж а кхыйола дойнпара культураш а дІаера аьха а аьха кийчдаь Іодиллад ихьи ахи эзар гектар лаьтта. Іилмо сийача рекомендацегІа минеральни органически удобренеш тоас. ХІанзе а тай сай цхьа эзар тони минеральни нахьйита эзар тони органически удобренеш.

С. АУШЕВ.

ИДЕОЛОГИЧЕСКИ БАЛХА БІУХОЙ

ПРОПАГАНДИСТ

— Новкъостий, тахан вай дІахо Іомаргьа КПСС ЦК ноябрьски (1981 ш.) Пленумеи соахка ноябрь бетта хиннача СССР Лакхехьарча Совета сессей материалаш. Къаьстта терхам тІабахийта вай дуккаргда торговле, наха бытовой гІулакхаш дара дешаш, — иштта дІайоладир аргІан занити коммунистически къахьегама школа пропагандиста Аушев СаІадалий Іаддарахьмана. Материал кІоаргга йоаьаш, беррига ладугІараш къамаьлана дакъа лацара тІахьехаш дуиц цо торговле беча балхах, из тоабара хІаране юкъедахьа делача даькъах.

Пропагандист — парте идеологически біухо. Наха политически знанеш лугга, парте доп царна дІадовийтилга тІадиллад цунна. Цун знанех, опытах, ладугІа белам боагІаргболаш занятеш віаштІехьъахха харах тийша да вахаре денале позици а йолаш. ше Іомадаьчох практике пайда эца а ховрргдолаш сег хьалкхевелга. Пропагандиста беча балха боккха мах а беш. из дІадех вай парте.

Парте хьалхаяшка уттадеча деькхарашка хьежка шийолх віаштІехьбаккха гІерт пропагандист І. С. Аушев.

«Гастроном» торгге хиначун біарг тІа ца отташ дусаргдац уккхаза дола «Сийлен улг». Хоза кийчдаьча цу тІа хьалтехад предприятей дикагІболча наьха сурташ. Хьалхарча мугІарашка доалл № 14 «Гастронома» директора, коммуниста І. С Аушева сурт. Ший гІулакх дика дорзаш, балха йоккха опыт йолаш ва из. 18 шу да цо торговле болх бу. хІаьта тІехьарча 8 шера укх коллективана кулгалдеш а ва из.

Коллективана кулгалде, цунна лостам бала кІоарга знанеш эш ХІаьта уж йолаш а ва Іаддарахьман. Балха тІа воллаше а, цо 1974 шера йистевьккхай Къулбаседа-Хlирий пачхахьалкхен университета экономически отделени. І С Аушева кулгалдеча «Гастронома» хІара шер-шера тІехкхоачашъю планаш, гІулакх дара культура лакха я. Цунга хьежка торге яьржача социалистически яхье хьалхарча моттиге а латт из.

Диплургдоацаш лагадовгІа І. С Аушева 1970 шу. Цу шера йоккха событи хилар цун вахаре — торга дІкагІнола болхло а общественник а хиларах дІанйцар из КПСС мугІарашка. Цу хана дена парте члена цІи лакха лелаеш хьабоагІа из. КПСС членалла хьанйцача шера дена ва из ше кулгалдеча коллективана парте политика дІайовзийташ.

Тика болх тІа-тІа, тоалуш, уккхаза къахьегаш болчар политически знанеш лакхлуш хиларах дикка дакъа доалл коллектива кулгалхо а пропагандист а волча І. С. Аушева. ХІара заняте чакхдоаккхача хана кІоаргга знанеш лу цо ладугІарашта. Іомабу ма хулла дикагІа царех пайда эца а. Деррига а дунен халхьашта юкъерча событей а мехка чурча вахара а бе боагІача бесса мах бе ладугІараш Іомабара, пар къахьегама овсарле лакхъяра тІадерзадаь да.

Пропагандиста беча балхах беркат далга хьахьокх коллектива хьоккамаш. Шиоде ладугІарех дукхабараш коммунистически къахьегамо ударникаш, общественни вахара активистош ба.

Масала, коммунистически къахьегама школе дешаш хилар бахьан долаш тахан хьалхалаттачарна юкъе я къона болхло Мовлатова Мадина. ХІанз цо коллективе ше а бу кхетама болх. Агитатор хиларах тарро, из дунен тІа а мехка а хулача событей обзораш ю. Торга берригa коммунисташ рабда а болаш КПСС членалла хьанйнай из.

Мах беш йолча Масаева Зинаидай балхага а хьожаргда вай. Из моттигерча комитета член я Дика чакхдоакх цо шийна тІадилла общественни гІулакх. Цунга хьежжа коллективе езаш а лоархІаш а я Зинаида. Ший балха товзал лаьхьар духьа Грознески кооперативни техникуме заочно деша эттай из.

ХІаьта моттигерча комитета председатель я йоккхагІ йола продавщица Султыгова Ала. Цул совгІа, из херждй торговлен потребительски кооперацен профсоюз обкома членалла. Уж шийна тІадилла шиккхе общественни декхар толаме кхоачашду цо, шийболх а ала хІама доацаш дика бу. Берриге къахьегаш йолча кхалсага пачхахьалкхен деза совгІат дейнад — «За трудовую доблесть» яха медаль.

Нидархоша беркал оалаш ба І. С. Аушева кулгалдеча коллектива кхыбола членаш а. Уж ба Лалаева Яха, комсомолка Межидова Зарган, кхыбараш.

Пропагандист кийчвалларга хьежжа хул ладугІарий знанеш а. Из ха а хоаш. СаІадалий Іаддарахьман масала а дика кийчлу аргІан тема къовстара. Дукха деш лаьрхІа литература, республика вахарера факташ, материалаш гулъю, шерра пайда эц гойтаре агитацех. Цо шаьхха а дицдалийтац КПСС XXVI съезде новкъоста Л. И. Брежнева аьнна дешаш: «Кертердар, хетаргахьа, цунах хьахулар да партийни просвещене. Сенга кхача гІерт вай? Вайна дезар да партийни политически наьха гІулакхаши віашагІьар, партийни просвещене нах, В. И. Ленина дешаша аьлча, шоаш мел дер коммунизмо из дІадехкача беса де Іомабир».

Иштта ва пропагандистий эскарех цаІ вола кулгалхо, коммунист Аушев СаІадалий Іаддарахьман.

А. КУСАЕВ, журналист.

СССР 60 шу. Нохч-ГІалгІайчен автономе 60 шу. из шийн лоІамах Россена юкъеяха 200 шу дизара сийленца накъабахара яхь лелаечарна юкъе къахьегама овсарле лакхъяра, дахьье доккхий толамаш доахаш хьабоагІа Грознески ремонтно-механически завода газоэлектросварщик Негодиев Иван Ильич.

Цо хІара динахьа 150 процент кхоачашъю шин заданеш. хІаьта хьадеш дола сварочни балхаш тІехдика хул.

СУРТА ТІА: алхагІа разряд йола газоэлектросварщик И. Негодиев.

В. ДЭНСЯКА сурт.

Кхетама болх дІахо тоабеш

Белггала опыт Іоаяьй

Идейно-кхетама балхах пайда балар дувзаденна да агитационни кадраш теоретически а методически а кийчъярца, парте чура а араьхара а политика, экономика дешаш нах кхета беш дувца а дувцаш. уж хьалхашка латта декхараш кхоачашдара оарцагІбахо харца. Атта декхар дац из. Советски наьха культура, сакхстам лакхбениаб. Цунга хьежжа тоабе беза тахан партийни комитеташа бу массово-политически болх, Іомае еза агитационно-пропагандистски кадраш.

Цу гІулачха белггала опыт Іоаяьй КПСС Октябрьски райкоме. КПСС XXVI съезд хинначул тІехьагІа уккхаза чІоагІъяьй политинформаторий группаши агитколлективаши. Политико массови болх бе хьожабаьб политически дешаех дикагІа кхеташ бола инженерно-технически белхахой, мастераш, бригадираш, производства хьалхалаттараш. Районе волча 930 агитаторах дукхагІбараш лакхерен кхъереи образовани йолаш а царех 60 процент гаргга бараш коммунисташи комсомольцаши а ба.

Парте районни комитете болх беш я идеологически актива школа. Уккхаза лаьрхІа віашагІъехкача отделенешна лекцешца цхьана собеседованеш ю, хьалхалаттарий опыт дІайовзийт, базови предприятешка семинараш чакхйоах. Дукха ха йоацаш уккхаза хиннача агитколлективай кулгалхой аргІан заняте йийцар агитационни-массови балха эффективность лакхъяра проблемаш. «ХІанзарча этапе идеологически балха лоархІам ойбалар» тема а йолаш, гулбеннарашта хьалхашка лекци йийшар КПСС райкома хьалхарча секретара Л. И. Киаплоае. Идеологически болх оргабаьккха тоабе безилга дуицаш цо белгалъяьккхар, райони партийни организацешта хьалхашка латта декхараш кхоачашдара агитаторашеи политинформаторашеи е еза Іалаш.

Лекци ешаш а ладугІарашна кьамаьлаш деш а къаьста терхам тІабахийта дий цар хьалхашка латта дехкараш кхоачашдара къахьегама полнгативай а хІара сага а бехктокхам ийбе безилгах. Къахьегама дисциплина, общественни порядок тетхоараша лира къовсам ца лоаттабелга, харцахьа дола гІулакхаш леладар доврийоацилга коллективаша дІа ца хайтар бахьан долаш хІанз а дукха кхоачамбоараш да предприятешка, организацешка. Масала, аьхха 1981 шера къахьегама коллективаша 80 общественни защитник хьожапаьв, хІаьта обвинителаш — 20. Цу цифраша хьахьокх ца доагІа гІулакхаш леладераща вай сов кІаьда долга.

Хьанйнача пайда барІбола дар цхьайолча агитколлективай кулгалхоша шоаш массово-политически болх бра опытах лаьца дийцар. Л. В. Мелиховас, вагонни депо оператора, аьлар, коллективана доттагІлен интернационализмах кхетам балара шоай парткоме координационни совет віашагІъеллай. ХІанз цо отта а яь мероприятеш чакхйоах. Юбилейнита накъвдолхаш кийчъеш латт «Вагонни депо 60 шера» аха стенд. лекцеши беседаши ен болча агитатораш- гІоша йола материалаш.

Коллективнай вахарера шоаш дийцар дувцаш яр А. И. Потапенко, машиннокъа отделене машинносчетни станце начальника, Н. Е. Аронова, хималвода аппаратчика, выступленеш.

«СССР хьаь 60 шу дизара — 60 хьинаре віираьхьаш деша а йолаш ыркача социалистически яхье агитаторша лоацача дакъах дийцар локомотивни депо слесара Л. В. Сушковас Машинавьхьа тІа болх бечар пятилетка хьалхарча шера планал тІех 1,5 миллион тони моахьаш дІа-са дихьад. 378 тони дизельни доагор, 2 эзар киловатт-сахьат электроэнерги кхольй. Къахьегамхой бавьна из аьттув бувцаш агитатораша беседаш ю, листокаш а молнеш а арахец.

Укх заняте дийцар пропагандистски активана методически новкъостал дара эша материалаш тоьаш йоацилга. Нохч-ГІалгІайче Россена юкъе ахар дувцаш йола материалаш, атеистически интернациональни тематиках йола гойтара пособеш а кІезига а. аьнна белгалдаьккхар. Къахьегама, вахара хьалаш тоаделга а дийцар заняте. Белгалдаьккхар городской транспорта болх тоабо безилга.

АргІан заняти чакхйоаккхача хана дийцача дешаша шево а йоацаш новкъостал дергда къахьегама коллективашка, нах бахача моттигашка беш бола агитационно-массови болх кхы а дикагІа тоабара.

М. ЮСУПОВ, КПСС Грознески горкома инструктор.

БОЛХ ТОАБАРА НАЬКЪАШ

Соахка план 640 тони йолаш 398 тони мара паччахьалкхенга шура йохка віаштІехьдаланзар тха совхоза хьайбаш леладерий. Из хилар бруцеллез, туберкулез яха лазараш а кхийтта доахан цамогаш хиларах. Цул совгІа, царех дукхагІа дараш къадалтарах кІезига шура луш а дар. Дарба де йиш йоаца уж ферчана гаьна дахьа жа лаьттача моттиге леладу хІанз. ХІаьта царна метта Ставропольски краера доаладаь цІеча-степной фухи Рязански облестера доаладаь Іаьржа-боархача фуха шинараш дІаоттадаьд ферме. Уж цига доаладелеьа ферма ерригача территоре тІа, помещенешка делинфекци йир. Цул совгІа, кхыметтел комтора болхлоша, кулгалхоша дикъа а лоаталхоша субботникаш чакхдоахаш ноара дІадаьккхар деррига нхо, керда асфальт йилла тоа йир ерригача помещенешкара кІийленаш.

Деррига шинараш 480 совгІа да. Уж дика тоаьча кхаь корпусе лоаттаду. Царга хьожаш ба балха йоккха опыт йола доярка Гетагажев Мухьмад, Мермоев Іалихан, кхыбараш. Масала, ше доал деча цІеча степной фух долча шинарашта соахка иламал дикка дукхагІа шура Іаьхе тийнарех Гетагажев Мухьмада ахчан премиаь.

Ставропольски краера доаладаь цІеча степной фух дола шинараш дикка доаладенна. [illegible]

Хьайбаш лертІа кхабара. ший хашкахьа кхыдола доал дара къаьстта йоахо ш оата. Совхоза керттерча специалисташа оттаьча радионага хьежжа дІакхоачийт хьайбашта доакъар. ХІаьта из лургчогІа хинначул дукхагІа ІаламдІр соакха боахама кхаш леладечар.

Мехка а республика а толамагІа йолча хьайбаш леладерий коллективай, цхьацаболча къахьегамхой балха опыт шера юкъехдоргья ферме. Масала, Шелковской района хьалха латтача «Путь к коммунизму», «Красный пахарь», «Коммунизм», яхача колхозашка санна пайда эцарба хьайбаш лелазара поточно цеховой системах [illegible]

Халахете а, хІанз а цхьайола доаркаш я тха шоай декхарах леттІа карачаш ца дем. [illegible]

КЕРТТЕРА ЛОСТАМ

[illegible]

Къона болхлой кийчбу

Болхлой къона смена хьалхкхеара дукха къахьег «Красный молот» завода администрацс, партийни а комсомольски а организацеша. Дукха шераш да заводан № 3 йолча СГПТУ-нен юкъе айхха бувзамаш дола. Цу училищи базови предприяти а цун шеф а я завод.

ИттлагӀча пятилетка шерашка № 3 йолча СГПТУ арахийцая лакха квалификаци йола 1000 совгӀа саг. Цу шерашка вӀаштӀехьдаьккхад дешархошта юкъара а профессиональни а знанеш луга тоадар, дукхагӀа хиниб лакха разрядаш йола специалисташ. Къона болхлой хьалкхебара училища хьехархошца цьана дукха къахьийгад завода коллективо а. ДикагӀйолча бригадаша, цехий коллективаша декхараш тӀаийцад дешархошта коммунистически кхетам луга, профессиональни говзал Ӏомаелга кхы а тоадара.

СГПТУ-3 арахецараш заводе балха бахкхача хьалха производственни практика чакхйоахаш хиннача бригадашка, участкашка дӀахьежабелга хӀанз традици а хинна дӀаэттад. Цу гӀулакхо йоккха опыт йолча болхлой говзал хьаэца торо лу, къона болхлой заводе дӀачӀоагӀбу.

1981 шера апрель бетта завода директора приказ техар 1981—1982 дешара шера училища комплектовани еча новкъостал делгах. Завода хӀара подразделенена план-задани оттаьяр. Приказо дӀадехар кхоачаш а деш. №№ 2, 5, 1 йолча цехашка болх беча наьха собрани а яь дийцар 8—10 класс яьккха бераш СГПТУ-3 деша дохийтилгах. Иштта организационни болх бар бахьан долаш дукха бераш болхлой говзал Ӏомае деша дахийта вӀаштӀехьдьлар.

Къахьегама хьалхалаттараш, завода бовзаш бола нах каст-каста ух №№ 7, 12, 14, 32 йолча юкъерча школашка. Укхаза 8—10 классашка деша дагӀача берашца профориентадех лаьца къамаьлаш дувцар. Школашка деша дагӀача берий группашта шефство оттаю. Из болх дика чакхбоах №№ 2, 5, 6, 17 йолча цехий коллективашка.

Дешархошта коммунистически кхетам балара, цар профессиональни говзал лакхъяра заводен училищин ВЛКСМ комитеташа цхьана утта а еш, мероприятеш чакхйоах.

Бокъонца йола коллектив хьаяра производственни дешашта ниеса лархӀа делаш да политически, нравственни, эстетически кхетам балара гӀулакх а. Цудухьа заводе чакх мел йоахача мероприятеш юкъеоз кагирхой. ХӀьта уж укхаза кӀезига а хилац, тематически сайренаш, субботникаш, тӀема а къахьегама а ветеранашца вӀашовӀкхетараш.. Традици а хинна дӀаэттад кагирхой болхлой классе торжественни хьалашка дӀаэцилга, укхала путевкаш-наставленеш лу училищо арахийцачарна.

Цунца цхьани заводо СГПТУ-3 шефство лелаеча цхьадола кхоачамбоацараш а да. Шефски гӀуланхаш дувцаш яр 1981 шу чакхдоаллац хинна парткома заседани. Иштта № 5 йолча цехе хӀана а вӀашагӀъеллаяц сварочни участок. Из эш училище лелша багӀачарна укхаза производственни практике бахкхача. ДешӀара шу дӀа ма доладелле а къоастаяц цехаша шефство лелаергйола групнаш.

ВЛКСМ комитето а цехови бюроша а тоъам болаш болх бац къона кадраш заводе дӀачӀоагӀъяра. Советски Эскаре гӀулакх де бахачи кагийча нахаца айхха бувзамаш леладац. Цудухьа хьалха шоаш болх баьча предприяте уж юха на боагӀаш бусаш моттигаш я. Завода а СГПТУ-3 а комсомола комитеташа кагирхошта коммунистически кхетам балара даькъе шоаьла доаттабу бувзам чӀоагӀбе беза.

ДукхагӀа чакхъяха еза интернациональни доттагӀлен сайренаш, къахьегама хьалхалхалатарашца вӀашагӀкхетараш, туристически походаш е еза тӀема а къахьегама а сийлен моттигашка гӀолла.

Белгалдаьхи кхоачамбоацараш дӀадахара отталь мероприятеш чӀоагӀйир парткома заседане. Заводо а училища а комитеташта тӀадиллар уж мероприятеш кхоачашъяра тӀахьожам доаттабелга.

М.Б. ЦИЦКИЕВ.

В. И. Ленина цӀерагӀча мехкдаьтта чакхдоахача заводе январь бетта баьча балха итогаш йича дикагӀчарех цаӀ лаьрхӀар воккхагӀвола оператора Владимир Антонович Жаворонкинас кулгал деш йола смена. Укх смена технологически дикал лакха йолаш чакхбоах шоай болх.

СУРТА ТӀА: воккхагӀвола оператор В. А. Жаворонкин, оператор, коммунист Я. Сасхальниковы шоай балха тӀа.

В. ДЗИСЯКА сурт.

Ткъо шу да СССР 50 шу цӀерагӀча грозненски химически завода № 131 йола цеха аппаратчикаш Ефремова Раисей Линева Аннай къахьегаш бола. Уж декхарийла ба бензина регенераци яра йола технологически режим лоаттае.

Цхьаккха ха хиннаяц цар шоай болх дог доацаш баь, новкъосташта хьовзам хилийта. Цудухьа, коллектива дукха безаш а, лоархӀаш а ба уж.

СУРТА ТӀА: аппаратчикаш Р. П. Ефремова, А. Ф. Линева.

А. АЙРАПЕТОВА сурт.

МЕХАНИЗАТОРАШ ДУКХАГӀА ХУРГБА

Январь бутт болалуш дӀайолаеннай «Чечено-ингушвино» объединене дешара комбината «Сагопшинский» совхозерча филиале трактористий курсий занятеш. Укхаза механизаторий говзал Ӏомаеш ба «Сагопшинский», «Советский» совхозашкара кагий нах. Цхьа эзар совгӀа сахьата лаьрхӀа я курсий програмна.

Деташ бараштa тракторашa комбайнаши Ӏомаеш ва филиала заведующи Мержоев Гярихая. Цул совгӀа, укхаза механизатораша Ӏомаергъя цхьйола юртбоахама машинаш, кхаш леладаре агротехника, наькъашка лелара бакьонаш, кхерамзлен техника.

Теоретически курс йистеьлча шоай совхозий бригадашка тракторш тӀеи комбайнаш тӀеи болх бе Ӏомалуш хургба курсанташ. Цул тeхьагӀа кхоаллагӀча класса тракториста - машиниста удостоверенеш лургда курсий программа караерзаьвча кагийча наха.

Аьхки, эггара балхаш сихденнача хана, хьинаре докъа лоацаргда укх шера филиале механизаторий курсаш чакхъяьхача тхъаь эӀамигача саго.

А. ХАРСИЕВ.

ХЬИНАР ДОЛА КХАЛСАГ

Сатем боаця дог да Дешниева Фадиман Мавтиевнай дар МоллагӀа ше дӀатӀанийца гӀулакх чакхдаккхалца сатец цун.

Кхо шу гаргга ха мира яц Фадимана Сунженски райисполкома культура отдела инспектор йолаш болх бу. Бакъда, цу лоацача ханачун кхийнад шийi болх белаш а бе ховш а хиларца наха ше езалийта.

Общественни балха хьинаре дакъа лоацаш хиларо, наьха дегашка бода никъ лаха, царна товр ала ховш хиларо хьахьонх Фадиман эздий оамалаш йола саг хилар. Масала ДаьттагӀарча клуба заведующи йолаш из массехьаза юрта Совета депутаталла хийржар, халкъа депутатий Совета секреталла болх бир. Уж балхаш деше а Фадимана вӀаштӀехьдоал заочно дешаш техникум чакхъликка.

Мелла дукха болх хиларах культура отдела инспектора хи корайоагӀа агитколлективаща совхозий я колхозий а кхашкарча бригадашка аха, къаьстта а ялат чузача эӀмалахьа.

Шийi балхал совгӀа Дешниевайна тӀадиллад кадрови болх лелабелга а, из я культура болхлой профсоюзни комитета комиссе член, иштта из хьожаш я культболхлошта юкъе лььржача социалистически лхьага а. Цунца са а къердалуш бу цо шийi болх.

Дукха ха йоаццаш райисполкома культура отделе вӀашагӀъеллар «Знание» лхача общества юххьанцара организаци. Укхаза а юстара йинсанзар хьинар дола кхалсаг. Дешниевас дикка Ӏо лу лектораштa организационни болх тоабара.

Иштта шийi болх белача, хьинар долча, цхьан метте Ӏоиайна ягӀа сатем боацача кхалсагагa ала доглоагӀа: аьттув балба хьа дӀахо а иштта дӀачакхъяла.

В. ЧЕБОКСАРОВ.

Шаьла районера хоамаш

ЦӀЕЙИТА НАКЪАВОЛХАШ

Къахьегамхошта интернациональни кхетам луча балха дикни опыт Ӏоаьлй город Аргунерча № 1 йолча библиотеко. Дика тӀаэп наха цу библиотеке чакхйоаха доттагӀала хетаь тайп-тайпара сайренаш, устни журналаш. Из болх кийчбеш а чакхбоаккхаш а доккха дакъа лоаци шийi гӀулакх ховш йолча энтузиаста, библиотека заведующе А. П. Сырыха.

ХӀана библиотека коллектив кийчъеш я хьатӀадоагӀача цӀейиита — СССР хьаьь 60 шун Нохч-ГӀалгӀай автономе 60 шун дизара, Нохч-ГӀалгӀайче шийi лоӀамагӀа Россена юкъеяха 200 шу дизара хетаяь мероприятеш.

Кастта библиотека читальни выставкаш, «Барт болча дезале», «ЦхьоагӀонга бодача наькъа тӀа» яха книжни выставкаш, «БӀаьхача наькъа этапаш» яха беседа, С. Арсанова «ДоттагӀал дохача хана» яхача книжнах йола дешархой конференция.

Уж мероприятеш кийчъеш хьинаре дакъа лоац библиографа Г. Д. Сардалова, йоккхагӀйолча библиотекара Ф. Пака, библиотекара Х. Усманова.

ДЕШАРХОЙ ПРОИЗВОДСТВЕННИ..

Шалински района Бачий-Юртарча юкъерча школе дикка терком тӀабохийт дешархошта къахьегама кхетам балара. Укхаза вӀашагӀа а елла болх беш я дешархой производственни бригада. Цун кулгалдеш ва комсомолец Борщигов Рамзан.

Дукха дика гӀуланхош карагӀдийннад дешархошта. Бригадана тӀачӀоагӀъяьар 48 гектар йола участок. ПланагӀа 35 тонн чуэца езача дешархоша укх шера чуйпар 50 тонн хьажкӀаш, 450 тонн шекара свеклаш.

ДӀадахача аьхки 180 дешархочо къахьийгар Куйбышева цӀерагӀча совхоза кхашка. Цар гӀо - новкъостал дора доахангa хьожаш, йол Ӏалашъеш, ялат чуэцаш.

Производственни бригада членаш, кхьа шоай ханарчарех къоастабеш цхьа белгало я, бригада членашта дикагӀа довз лаьтта, караерзаьй профессеш, Ӏомаьй трактор.

Дешархоштен къахьегамхоштен юкъера доттагӀал шерагара шерага кхы а чӀоагӀлургда. Укх шера а дешархой бригадo къахьегаргда совхоза кхашка.

ФЕРМЕ ХИННА КОНЦЕРТ

Укх деношка «Джалка» яхача совхоза № 2 йолча шурий - товарни ферме къахьегамхой вӀашагӀкхийттар республика культура болхлошца.

Укхаза ена хилар Дагаев Валид керте а волаш йола артистий бӀаьрча группа.

Дег тӀара раьза болаш тӀайнйцар къахьегамхоша дукхаезача илланаархочун хӀара илли.

Болхлой самукъадаккхаш къамаьл дир Х. Нурадилова цӀерагӀча театра, республика халкъа артиста А. Дениева.

А. ХАТУЕВ.

1982 шера бӀаь шу дуз болгарскии дунен халкъашта юкъерчен коммунистически болама гӀораьнна деятель Георгий Димитров ваьча дийнахьа денз. Цай махка цун цӀи малха доаттаю из городехи районехи, улицех а майдех а техкарца, цун цӀи лелаю колхозашеи школашеи.

Азербайджана столицера Бакура Димитрова улица — городе эггара юкъерчарех цаӀ. Укх тӀехьарча мет шера из къоп а сипай, тоа а еннай. Из хозаьнй В. И. Ленина цӀерагӀча Дворец. Шоай съездашка укхаза гулалу республика коммунисташ, Азербайджана Лакхехьарча Совета сессеш хул, укхаза вӀашагӀбетталу баннацаш дунен тайпа-тайпарча мехкашкара гастролашка городе укхача артисташца...

СУРТА ТӀА: Бакура Димитрова цӀерагӀа улица (юрдеххьа).

М. ЧИАНУРОВА сурт.

ТАСС фотохроника.

ДИКА ДЕША!

ДУККХАЧА дешархошта тройкаш яхар — школе лоархӀамегӀарча проблемех цаӀ. Юххьенцарча школе дукхача бераша дика хӀана деш, юкъерча школе вогӀа хӀана деш? Цхьа тройна яьккха халахетар хинначул тӀехьагӀа, шоллагӀьар яьккхача дукха сагота йоацаш хӀана хул дешархо? Двойна ца яккхийта гӀерташ шоай хур ду массане а, хӀьата тройна яьккхар кьина башха шек а хилац. ХӀанз из?

Укх шера са нйслагӀча классе дешархой теттара кӀезига бисабар. Уж шоашта профессеи харжа вӀаштӀехьа на доалаш бисараш мара бацар. ПТУ-и техникумийи общественносто спаяка цу гӀулакха цӀакнха а ца хьийгача тайпара чӀоагӀа къахьийга доллаше а. Цхьабикъза, эша образовани якиларга долча наькъал лукха да. Керттердар — нйслагӀча классера дешархой — сатийна, йайха моттиг кораьраш санна хайша ца багӀар.

Массанена а ховш да, вай паччахьалкхена балха кулгаш мел чӀоагӀа эш. хӀьата тройнашца итт классаш яьхараш, вузе болхаш экзаменаш дӀа ца а йолалуш, болх лехаш лелаш дукха ха йоаних. ТӀаккха дӀахо деша баха кийчбала а йиш хургйолаш атта моттиг нораьйоагӀа. Апреле-мае балхара дӀа а баьле, юха а деша болх уж, дукхагӀча даькъе подготовительни отделене. ХӀьата ха-м дӀайодаш ма латтий, цар новкъостий ГПТУ-ши техникумаши чакх а яьха, цу юкъа лакха квалификацеш йола болхлой а хинна дӀабахаб, халкъа боахама пайда беш ба.

ТӀаккха, тройкаш а йоахаш дешар дукъа 9 классе ваха хьашт дий? Школе цхьа параграф цкъаза кхаь дийнахьа Ӏомаю. ТӀаккха, сел доккха хӀама а хетац Ӏомаеш йолча материалага урсие ла а дийгӀа. шоллагӀча дийнахьа из дӀаювца эттача тройка яккхаяр аьнна. Ах ди кхы де хӀама доацаш мукъа хул. Виъ мара вац классера спорте дакъа лоацаш. Вож юхейиса ха мича хьо цар? Дешаш хул? Хилац. Тара дац. Коа-карта кулг тохаш хул? Ноаноша. цхьанне санна массане а доаккхал деш дувц, царна хьалхара долла хӀама шоаш лу яхаш. ТӀаккха фу деш хул троечникаш? Хьож тхо: новкъостех дӀа а кхийтта лел, музыкага ладувгӀ, подъездашка дӀаайтте латт. ХӀьата берригаш а летхъаш хул, вахар сагота да яхаш. Сагота цӀаккха хинна а дий вахар? Дер дайна лелар — тӀаккха белггала я а я сагота, доккхал де хӀама доацаши сахьувзаш. Цул вогӀа хӀама дац. Общественни болх а царна хьашт долаш бац: «ДӀабаккхал... сагота я.., безам бац.., йиш я..., сенна эш из?».

Цу хӀамашта бӀарахьежа хьехархочоа хала да. Сахьувзаш уйла е хов хьо; мичара хьадоагӀаш да хьогӀ е дерригa а. мича лоарлагӀа баьнна хинийд-хьогӀ воспитателаш, дай-ноаной, дешархо ше?

Къахьегача тӀера дола нокхарин санна уйланга а даха дагӀа бераш «шоай шоллагӀа йолча нанна» — эггара хьалхарча хьехархочоа гоннахьа. Доагаш бӀаргалгаш а долаш юкъерча школе дагӀа, цхьа дагӀа лакхе а дахьна, цу хамина цаӀ соттаву, цхьанне шорттига увзоргаца хӀама тох, цхьанне къайлагӀа шодилга чу гӀолла туг кхоес. Цул тӀехьагӀа дена хувцалала долалу дешара хьалаш, дика дешаш хиннача дешархоша а юкъ-юкъе тройкаш йоах. Массава а теш дукхьашка бехкала воалачох на ховш даьл, тройкам двойка мичай, рисованена е физкультурана хилча хӀьата а. Ноанон ба эггара хьалха га [illegible] кха оттараш «Низа лела бер да, кхетий шо». Цхьа четверть чакхъяьлча «Юкъерча классе дена дика кхеташ вац из математиках. Цун бӀарех мел хийi Ӏодахад [illegible]» [illegible]

ЛОАЦЦА [illegible]

троечника хьалхара яй хьотт нана: «Хьога из дӀа ца оалалуш лийнаяр со хьехархочунца доа дахнад цун. Дукха ха яр со укхаза я гӀертаи лела...». Хила тарлу, юха а теш тхо. ТӀаккха, шераш дӀаух. тӀа-тӀа дукхагӀа йоахаш а чӀоагӀлуш а я тройкаш, хетача тайпара дӀа а йоахалургйоацаш. Сел атта мичах цу деррита шерашка Ӏа Ӏо мел доладаьр хьалъэна.

9 класс. Ах шу чакхдаьннад. Оценкаш Ӏоеш аз. 1 — 2 тройка йоацаш нагахьа бер дац. Кортош чузаха ба. Дикадар, нагахьа санна тхоай ма-ганена а боха а хиннача цу минуташка цӀенхаштта соцам боре. Нагахьа санна бераш шоай гӀайгӀа еш эхь хеташ хуларе. Наьха санна на хуле? Нагахьа санна массала а шоаш еш йола гӀайгӀа мара йоацаш уж бале, чура дӀаара из баьллинге а бидургба. Массане а тройкаш хилча хӀьата а.

ШагӀа фу хетард-хьогӀ цу тройкех? ВоӀаца цхьана урокаш е Ӏоховшаргбий? Е репетитор лоацар-хьогӀ? Эттара дикагӀа дар. нагахьа санна шагӀа мел бараштa кхы дӀахо баха никъ боацилга—цӀакхьачалга хоаре! Нагахьа санна шийi ханнахьа тоьалой, вӀалла репетитор а воацаш гӀулакх хургда, цхьабакъда, дукхкача даьша-ноаноша 10 классе дӀакхачалца паргӀата лелийт шоай бераш. 10 классе а волаш кхыметтел нерза шу доладаллалца а, кхыметтел май беттага кхачалца а, аттестат хийттача тайпара ца хилар бӀаргадоалица. Эрсий меттан черчени 8 классе яха езар пятеркаш, географеяна — 8 классе, хӀьата биологе, астрономе военни дела, къахьегама, физкультура оценкаш экзаменаш луча хана тоаюлургьяц. Экзаменаш дӀалуча хана а кхы дега садолам болаш хӀама хилац. ТӀаккха, даьша-ноаноша школе а бахне, хьехархочоа бохам бола къамаьл лу: тройкана тхо раьза дац, тхона четверка еза. ХӀанзалца мега хилча, хӀанз хӀана мегаш яз? КӀаьнк «легӀаца ниц боацаш яа», «массане а санна» дийшаа. Массане а ма йий тройкаш. Яц — массане а.

ХӀара шера иттлагӀа классе йоаккхаш эзараш башха-дика бераш да. хӀьата тройкаш мара а йоацаш царца кийсбала гӀертар хален эхь долаш гӀулакх да. Бовзачем гаргарчех нахах пайда а эцаш, царна тӀехьа чуахар хӀьата а Цунах мала тол? Троечник ше хиннача тайпара троечник волаш вус. Сахьув са мел бала хьег царца вузе. Троечник вола саг — из ва мекъа, ше шийх доаьнкхал деш вола, къа ца а хьегаш шийца хӀама карагӀдаьлча ше враз долаш хеташ вола мецахиш.

Цар болх дикагӀа берба мотташ дий шо? Совхозе гаргара хозар тхона даим «Кхай тӀа чуэца хӀама яц. ферма йоккха я, йоачан йсагӀа..». Ноаной тӀехьа боагӀа шортта дза хӀама а латъаш, хабар дувц: «ЭӀамигa волча тава дена дегӀа эсала, хьаьа, ниц боацаш хьавоагӀа вӀаьнк, ноана ма хой из» дагадоагӀа цхьабаккъа. тхе тешам байна дукха ха я. Ниi боадача наха-м саха вӀалла хьадага ца дохийтача а оазбезам берба.

Ваха аттагӀа доланд [illegible] нан ца гойтача комсомольцаца дувца халагӀа да.

Дукха ха йоаццаш «Учительская газета» тӀа Л. И. Брежнева книжный турналаша П. Дьяков, С. Пахомов, Ш. Татарашвили, А. Лошкарева [illegible]

С. ДЕМЕНТЬЕВСКАЯ [illegible]

Кхетама болх вӀаштӀехьбоахар

ТӀехдика, цӀе диплом доаккхаш университет чакх а яьккхе Арапханова Заудина Роза юхайоагӀа цхьан хана ше дийшача № 1 йолча Назранерча школе хьехархо йолаш.

Юххьанца моллагӀча кхачача хӀьтта болх бе волажуча специалиста санна халахошта духьалотта нийзар цун. ХӀьта шийi болх шийi гӀулакх дег тӀара деаш волла саг массаза а халонел нот воал.

Эрсий метта литературен хьехаш дӀабоьлабир Арапханова шийi къахьегама никъ. Цо денна юкъекхувлар цер да методаш, лахкхоьа шийi балха говзал, дагахоьлар бонанагӀа, опыт дукхагӀа йолча хьехархошца. ХӀьта из шийi лер йоацаш дагайэр дукха ха кьаьхьа цун цӀи йоах школа дикагӀйолча хьехархой цӀерашта юкъе.

ЦӀ болх бе йолаеннача хьехархочо дийнахьа дешар [illegible] берашта ма хувла шинна товр дукхагӀа дӀадала, царех бала нах хургболаш, уж найцача наькъа тӀа даргдолаш кхедар. Къаьстта боккъа тернам тӀабохийтар Розас шийi урокашца кхетама болх бувзабара, дешархой оамалашта эзди, къахьегама тӀера, доттагӀала хам беш хилийтара.

Из кийса а да. Уж хӀамаш да бераштa кертерча даькъе уж кхийна даллаца, шоай бокъо яккха, харцонна, аулама, кхамачахьа долчоа духьала цӀена дегашца къовла ховргдолаш бола граждашиш а хинна бераш школера арадовлалца Ӏомиде деаараш.

Хьехархочоа эггара боккха гӀа бола кхь ба цуй дешархочоа общество вӀаза [illegible] саг хилар, хӀьта эггара дагӀдар дешархо дуламерча гӀулакашца [illegible] доллаш хилар.

Шийi балхах дика на йоагӀаш вола къона йоӀ [illegible] удиниа Роза хьоэаю кхетам луш болча балха организаторалла. Хьехархочун мо а боацаш кердача балха бехкнахам дукхагӀа бар. Нагахьа мо хьехархо йолаш дукхьал ше хьехача классах, цу чу лешача бераштa кхетам баларах мара лоп дала делаш хиннаеце, хӀанз ергагӀча школе дӀахьоча балхах лоп дала делаш хилар Роза.

Юххьанца шеко яр йийна могаргдий хьогӀ сона, селхан хиннача студенткона, из болх дӀабахьа? Бакъда, цу уйланта дукха ха [illegible] моттигдилазар Арапхановий дег чу. — Со декхарийла я сайх бенна тешам боа на беш. сайна тӀедехна декхараш кхоачашде. [illegible] Уж декхараш кхоачашде дина карагӀдоал хӀана Розай [illegible]

Укх тӀехьарча хана № 1 йолча Назранерча школо «Дешархошта кхетам дикагӀа хургба» яхача [illegible] болх беш хилария дувзаденна дикача оагӀоаьара [illegible] хувцамаш хиннад. Дешархошта кхетам балара гӀулакха дукхагӀа йоакхо ю классни кулгалхоша, дезалаша, общественносто, хаьддагӀа лелаю школерча кхетама балха планировани.

— Нравственни кхетам балар массаза а ерригача дешара-кхетама процесса кертгера дакъа хиннад, доаш а да. Нравственни кхетамца гучайоал еррига сага оамалаш, цун сибат: идейность, патриотизм, интернационализм, къахьегам дукхабезар. ХӀьта уж хьисапаш, уж оамалаш кхеерйола мероприятеш дукхагӀа хилийта гӀерт со неса оттаеча плана тӀа. Плана тӀа уж хилар нидда бац, плана тӀа йолаш мо уж чакхьяха а гӀерт со, — боаь къоанча организатора.

Нравственни кхетам луш беча балха нийса а хаддаза теркам тӀабохийташ а бу [illegible] лара лоархӀаме я дешархой «Электроинструмент» лхача заводе, трикотажни фабрике, кхьча предприятешка а кхувлаш еш йола экскурсеш. № 14 йолча СГПТУ производственни мастераш шоаш болча школе бехар, царга училище Ӏомае йиш йолча профессех лаьца дувцийтар.

Дикка эргабьннаб школе идейно - политически, интернациональни кхетам балара болх. Дукха ха йоацаш СССР 60 шу дизара, Нохч-ГӀалгӀай автономе 60 шу дизара, Нохч-ГӀалгӀайче шийi лоӀамагӀа Россена юкъеяха 200 шу дизара хетадаь Заудина Розас кулгал а деш школе чакхдаьлар «Цхийтта республика — цхийтта пиша» яха цӀей, кхьйола мероприятеш.

Наьха мо дегӀабенай «[illegible]», «ДоттагӀаль», «Поиска» яхача клуба членаш бу болх а.

Ала деза, Назранерча № 1 йолча школе дешархошта кхетам луш бола болх къоначa организатора [illegible]

С. АРЧАКОВ.

ГЭС—20.000.000 киловатт

«Гидропроект» яхача института ленинградски отделени — Йоккхача электростанциен [illegible] проект автор АПН корреспонденто еннача интервью тӀа [illegible] коллективна кердача болхаш дуки институте кертерча инженера Яков [illegible] Николая.

[illegible]

ШИШЕНКОВ Юрий, АПН корреспондент

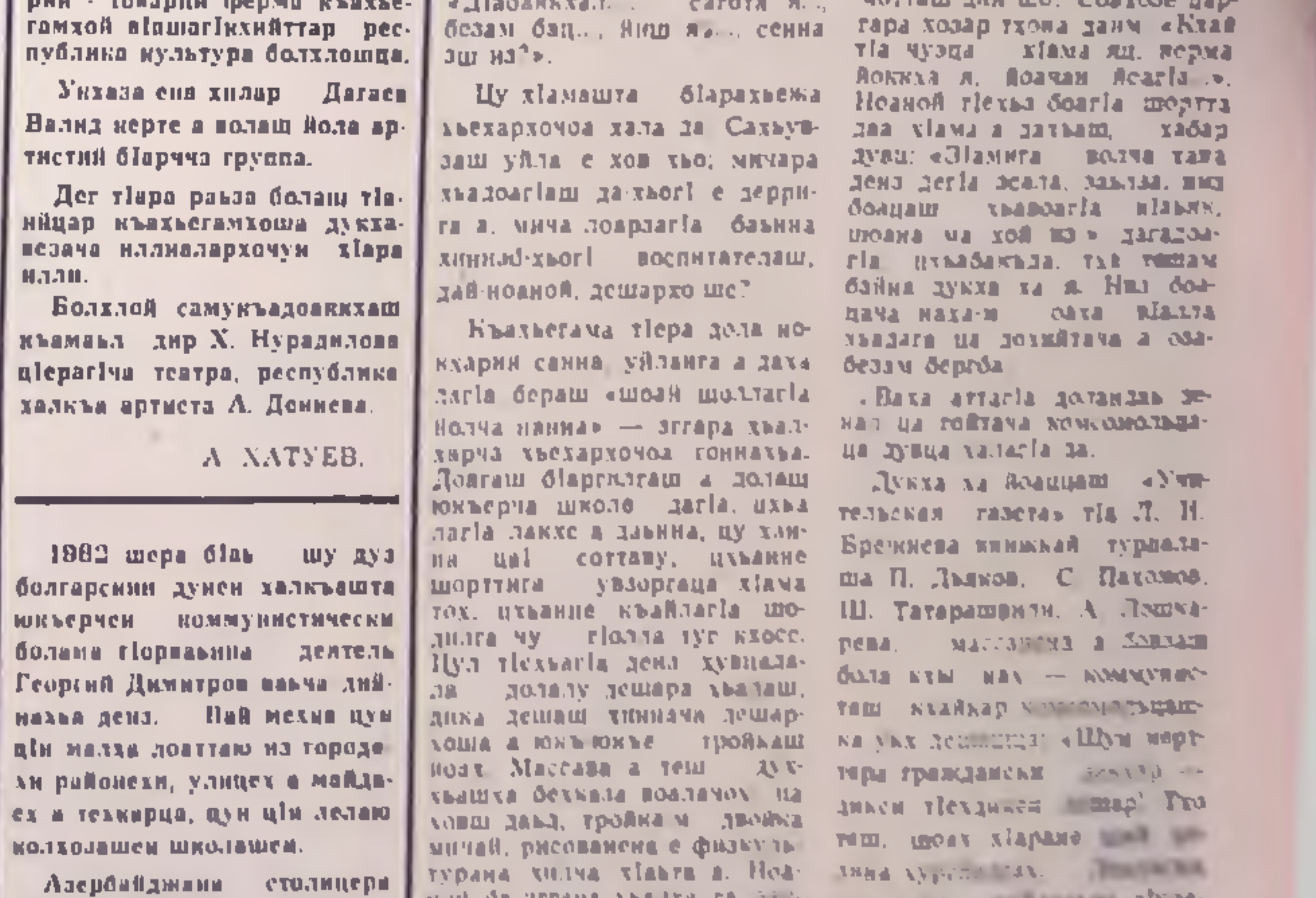

Сийлахьчу юбилейна накъадолхаш

КЪАХЬЕГАМА СИЙ ДУ ВАЙ МЕХКА

Дукха ха йоццаш Малгобекски районерчу къахьегама хьехархой семинар хилар. Цу методически форуме бухеоццаш йола итогаш йир шоай гӀулакхаш СССР 60 шу, Нохч - ГӀалгӀайчен автономе 60 шу, из шиъ лоӀамагӀа Россена юкъейха 200 шу дизара яха ма йоагӀара накъавяхара хетадаьча дешархой къахьегама объединенешта баьча балха. Дешархой къахьега малагӀча тайпара Ӏомабергба, къахьегамах хӀаранена салоӀам хургбола гӀулакх мишта дергда яхаш дар семинаре хинна къамаьл. Къайле мичай: сато творчески къахьег, нагахьа санна къахьегама чулоацами лоархӀами цо бокъонца кхетабаь хилча, нагахьа санна къахьегама хьисапаш хаддаза аргадоахаш хилча. Цудухьа, 1981 шера дешархой къахьегама гӀулакхий итогаш еча хана хьежача хьахинараш вӀалла тара а дацар цул хьалха дахача шера хиннарашта.

«НГӀАССР 60 шуя вайнах шоай лоӀамагӀа Россена юкъебаха 200 шуи дизара хетаду», яхаш яду шоай рапорташ тӀа районна школай къахьегама объединенеши пионерски дружинашеи.

Фу дувц оайна директор Б. У. Льянов а волаш йолча йоккха йоацача № 4 йолча школа дешархой рапортоз Дешархошта кхеьча клубашка бе-бе бесан лепаш дагӀа дукха лиэаш; 50 гектар йолча комсий беша дахза дарг мел доаца балхаш даьд бераша, Ӏомалуш опытни балхаш даьча участкера гулльай 300 килограмм коартолаш, 50 килограмм хохаш, 200 килограмм помидораш, 350 килограмм нарсаш кабуци, школа беша хьалкхебаьб 150 килограмм Ӏажаши кхораш, 11 гектара тӀара новрий борци хьажкӀаши лаьхай. Атта доц школа къахьегама гӀулакхашка дагьа лоацаш хиннача берригача дешархой, хӀаране йоаихаш, церан аха — дикача оагӀораьвра хьаьхьенхаб шоаш цу массане а, хьинар айденна бора болх. ХӀаьта а, массехк дош ала дог доагӀа са тайп-тайпара мероприятеш чакхйоахача хана педколлективо кор-гӀортола са болча 8-ча классера дешархоех Кулитов Бесланах, Чапанова Хьавайх, Торшхоева Хьавайх, Хьинар, гӀулакх лелаш хилар, шоашта гонахьара шоай новкъостий кхотабе хар. тӀадилла гӀулакх дегаза па хеташ кхоачаш дар — уж а цу дешархой гӀулакхий белгалагӀа йола оагӀош. Уж гӀулакхаш Ӏомаду церна массаза а балха тӀа кердадер лохаш волча директора, хӀаман уйла ца еш цӀаккха а Ӏе ца лучча цу сато ше а.

Болх баь даьккхача ахчах пайда ийцар Ульяновске, Ленинграде, Киеве экскурсеш яръ. Бераш шоай ханнарчарна дувцар шоай краях, Нохч-ГӀалгӀайчен цӀи хезача нахах — Ӏилмахоех, артистех, поэтех, йоазонхоех, кхаш лепадерех, хӀаьта Киеве дог тохадолийташ доле вӀашагӀкхетар хилар 337 стрелкови дивизе салтаща цхьана Тийрка йисте чӀоагӀале а хинна дӀаэтта МагӀалбик лорасаи хиннача Советски Союза Турпалца Надточий Иван Ивановичаца. «Социалистически Даймехка бе-беча къамех бола тӀемахой шоай са декхна лаьттаб уххаа, фашисташ кӀоарга Кавказе чу а ца бохийташ», — аьхад Иван Ивановича шийх къопача доттагӀашца. Цу тайпара вӀашагӀкхетараш цӀаккха а дицлургдац дешархошта, царна ховргда тахане, таханара машар мел беза мах бахийта баьккхаб творчестваиеи кхоламашти.

Зовнечи мерачен дашаех хулаш яц бокъонца йола патриотизм, из хул пай обществах сеги гражданиеи малан иээьгга хьахьонхача сабарена, цкъада ихьметтел зелуш а доацача гӀулакхехи оамалехи, Бокъонца долча, дикача гӀулакхашца белгалбоал ше ваьча а хьалкхийнача а моттигаца, нӀоаргача оплашна гӀолла ше вуваленна йолча кранца, ший ниэи чӀоагӀали кхуни доагӀача нохкало нахаре лувача делалеча позицех тийша болча Балтикера баьина Тайкача океанага кхаччалца болча беррига мехкаца бола сага безам.

Цу хьакъехьа дешархой гӀулакхаш хьахьонх фактошен цифрашех 735 гектара тӀорча комсийта Ӏунал даьд къахьегама объединенеша — технологически карташ тӀа белгалвдь ерригаоперацеш кхоачашъяй. Цар чуийцай 680 тонн комсаш. 152 тонн тиша аьшк гулдаьд. 11 тонн макулатура гульяй. 105 тонн хьажкӀош чуийцай, тайп-тайпара 1300 га дӀаегӀай. ХӀаьта дарбан баьцаш гульечен хьун сом боанкхачен къаьстта белгалбаьинаб № 1 йолча юкъерча школаи (директор Н. Г. Мишенин) № 25 йолча бархӀ шера школаи (директор Ю. М. Эштиноев) дешархой. Масала, № 25 йолча бархӀ шера школа дешархоша 6015 сома маьха лэтеш, хьандарганн, кхораш, тоачеш гулдаьд.

Уж фактош Ӏалаьмате боккха нравственни лоархӀам болаш я — царех йоалл социалистически коллективизм, общественна болча пайдана хьаьнала хьегаш дола къа. социалистически доалахье ший метте лоаттаелгеи кхы тӀа а ебаелгеи, цитта кхыдола дукхха цу тайпара дика гӀулакхаш. Районна дешархоша общественна болча пайдана хьегаш дола къа — из да ма могга дуне довза, ше мала ва шийна ха гӀертилга, цо гӀо ду ше раьза а волаш професси харжора. «Са дац из, вай да, сайна дац гӀулакх, ерригача общественна ду» яха пай обществах керттера вахкет кхетадара, вахарера денале позици вӀаштӀехьанкхара — хьалда гӀулакхаш чакхдаха гӀертара, духовнии физически низаш ерригача обществана болча пайдана тӀадерзадара.

Юбилейшта накъаболхаш дешархой вӀашагӀбеттару производстве хьалхалаттараща, тӀемеи къахьегамеи ветераншца, вежарашта йолча республикашкарча шоай ханнарчарца. Цу вӀашагӀкхетарашка чӀоагӀлу берий бӀарччача советски дезалах, къахьегамхой — керда дуне кхолларий вежарашта йолча союзах хилара уйла.

Дина кийчо еп ба дешархой республика исторически денош деддара: стендаш, технически творчества выставкаш вӀашагӀетьйоах, классашкеи микроучасткашкеи беседаш, лекцеш ю.

М. НАШХОЕВ,
Малгобекски гороно инспектор.

Кийчъеш я Горьке пьеса

Алексей Максимовича Горьке «ТӀехьарабарш» яха пьеса дика йоалаш я театр деларшта. Цай мехкарча театрашна дукхаза уттаьй цу пьесах йола спектаклаш. ХӀана из пьеса оттаеш да М. Ю. Лермонтова цӀерагӀа дола республикански эрсий драматически театр.

Пьеса тӀа дувц революцена духьалбаьина, прогрессивни мел вола саг лоацаш чуволлаш, СибарегӀа дӀаухийташ лийина самодержавно-полицейски Ӏаьдал. 1908-ча шера яаьнча цу пьесо вайга хьаьхьонх 1905 шера хинна революци юхатеха, шоашта хӀана дерригa карагӀдаьннад. большевикаш кхы гӀоттаргбац аьнна хеташ реакцеонераш гӀадбаха коргаргӀабьяна лийнна ха. А. М. Горьке пьеса чулоацам — реакционерашка дела-м дела шо, цхьабакъда, техьхара-м да шун делар ийилта да.

Спектакле постановщик ва режиссер И. С. Гуревич. Художник — Нохч - ГӀалгӀай АССР заслуженни деятель А. С. Сповинг. Спектакле дакъа лоацаш ба театра дикагӀа бола артисташ.

РЕДАКТОР
Т. А. ТЕБОЕВ.

ДУНЕ ЦХЬАН КӀИРАГӀА

ЖЕНЕВЕ ВӀАШАГӀКХЕТАР

Дунен тӀарча гӀулакхий хьал белгала да тахан цхьаккха а тайпара вӀаши тарьяла йиш йоацача шин тенденцегӀа лоаттабеча къопсамца. Цхьан оагӀорахьара, из ба дунен кхела чӀоагӀа кхераме бола Советски Союзаца низа ларда тӀара конфронтаци леларя, кхохкам кӀаьдбара духьале яра, герзаш эггара хьалхарча аргӀагӀа ракетно - ядерни дараш, дукхагӀа Ӏоадара тӀаберзабаь бола США-си бӀарчча хьанйнача НАТО агрессивни блокои лелабу никъ. ТӀема кийчон совле шийгахьа хилийта лерхӀаш США гӀерт шоай 600 гарга керда ракеташ Европе дӀанийсъе. Вокх оагӀорахьара, из ба Советски Союзои социалистически содружества кхыча пачхьалкхенашеи леррагӀа лелабу герзаш Ӏоаделга юхатохара, массане а юкъара машар чӀоагӀбара, дунен халкъашта юкъера кхохкам кӀаьдбара никъ. КПСС-и Советски пачхьалкхеи хила а хиннай я в я ядерни тӀом хургбоацаш юхатохарал, дерригача дунен тӀа чӀоагӀа машар хилийтарал лоархӀамегӀа декхар тахан цхьаккха а ца лоархӀаш. Дика ховш да ракетно - ядерни арсеналаш тӀехь-тӀехьагӀа кӀезигье, цул тӀехьагӀа уж цӀенъа дӀаяха лерхӀаш, официальни Вашингтоно хьаькъал доалаш лелаю политика бахьан долаш хьахинна тӀема кхерам кӀезигбе лерхӀаш йола машара инициативаш СССР-о пикъа санна дукхаза а дӀахийкаль йолга.

ХӀанзарча дунен политика из бахьало цӀаккха а хьахьекхар Женеве КПСС ЦК Политбюро члена, СССР кхыча мехкашарча гӀулакхий министра А. А. Громыкоси США пачхьалкхен секретара А Хейгеи дӀа-юха даьча къамаьлаша. ВӀашагӀкхийттача хана йийцай советско-американски гӀулакхий лоаттамах йола а, хӀаьта бӀарчча хьанйцача дунен халкъашта юкъерча хьалах йола а дукха проблемаш, къамаьлаш дӀа-юха деча хана гучадаьдар уж кхоачашъяра йола советски американски оагӀоший уйлаш тайп-тайпара йолга. Советски оагӀонах аьлча, по керттера теркам тӀабахийтар герзаш, эггара хьалха ядерни дараш, Ӏоаделга соцадара деша а машар чӀоагӀбара проблемана а. Белгалдаьккхар Советски Союз хӀанзалца а санна, Европера гаьна кхетар юкъерча боараме дола ядерни герзаш кӀезигдара проблема къоастаяра мел могар деш новкъостал дергдолаш йолга. хӀаьта из европейцашта чӀоагӀа хьаьит долаш хӀама долга а.

Тайп-тайпара уйлаш йолаш хилар герзаш Ӏоаделга юхатохара проблема юкъаш а стратегически герзашта доазув оттадара хьахьекхара дош дувцаш а Советски оагӀоно дӀанхайкадаьд цу дешиа хьакъехьара къамаьлаш юха дӀадоладе СССР кийча хилар. Цу гӀулакха дикка йоккха лард йолаш я — стратегически герзашта доазув оттадарен уж нӀезигдарен даькъе дӀахо хьалхашка дахара новкъостал деш дола ОСВ-2 хьакъехьара договор. Цхьабакъда, американски оагӀоно жоп далацар цу лоархӀамегӀа дрех йолча проблемах къамаьлаш дӀа-юха доладе ше маца кийча хургья хьахойташ. Цу тайпара позици ше ма ярра тарлуш я хьатӀадоагӀача финансови шера Пентагона бюджет 245 миллиард долларга — США деррингача исторе чухь эггара дукхагӀча боврамга — кхоачае лаьрхӀа йолча Вашингтона хӀанзарча агрессивни накъа доазонашца.

Женеве вай мехко цӀаькха а белгалдаьккхад Гаргарча Малхбоале, Африка къулбеха, Азе, цхьайолча кхыча районашка латташ бола дуненна зуламе бола кхохкам дӀабакккханза баргбоацаш болга. Цо чӀоагӀа юхатехад суверенни йолча пачхьалкхеи — Социалистически Польша гӀулакхашта юкъе гӀерташ хилар.

Цитта, СССР-о цӀаькха а дӀахьекхад кхохкам кӀаьдбелгеи машар чӀоагӀбарна мел эшар де ше кийча хилар. ГӀулакх малхбузенга хьежаш латт.

ДИКАЧА ЛОАЛАХОЙ НАЬКЪАГӀА

26 январе беррига финий теркам парламента тӀаберзабаь бар. Январь юкъе кхаьчача хана массане а юкъарча хоржамашка ший состав белгалъяь йолча выборщикий коллеге къоастадеш дар Финляндски Республика президент харжара хьакъехьара дош. ХьатӀадоагӀача ялх шера керда пачхьалкхенна керте латтар хилар Финлянде социал-демократически партегара кандидат, хьалхагӀа правительствашка финансай министра пост лелаяь, премьер-министр хинна, хӀаьта официально ше каржажалца йолча хана могаш воацаш хилар бахьан долаш президента постера дӀавала аьнна У. К. Кекконена решени ярца дувзадениа президента декхараш кхоачашдеш хинна Мауно Койвисто.

У. К. Кекконен пачхьалкхенна керте латтав 25 шу совгӀа йолча хана. Цуи хьалхаленца мехка арахьарча политике чӀоагӀъенай Советски Союзаца, кхыча социалистически мехкашца доттагӀали дикача лоалахой гӀулакхаш леладара, машаре цхьана дунен халкъашта юкъера гӀулакхаш леладара никъ ларде латташ йола «Паасикиви-Кекконена линиъ» олаш яр. Цу наькъо дунен халкъашта юкъе Финлянде сий а даьккхад из ела а ялийтай.

Хоржамашта хьалхара намлаш йолча хана М. Койвистос пикъа санна дукхаза а белгалдаьхад арахьарча политике «Паасикиви — Кекконена линиъ» лелае лерхӀаш ше хилар. Пачхьалкхенна керте латтачун посте ше дӀаотташ хиннача торжественни церемоне къамаьл деш цо белгалдаьккхад, масала, керттера дарех дола декхар 1948 шерарча доттагӀали, цхьана гӀулакхаш леладара, вӀаши гӀо дара договора ларда тӀа Советски Союзанара дикача лоалахой гӀулакхаш чӀоагӀделга лерхӀаш ше хилар.

Советско - финиски гӀулакхий белгалагӀа дарех хӀама да — уж дукхача тайпаен динамични хилар. Из хьагуш да дукхача долкъошна, бакъда эггара чӀоагӀагӀа из хоалу торгово - экономически бувзамий даькъе. Шина а мехко каст-каста дӀадоладу корта болча наькъаца контакташ леларя дола, тӀехьагӀа кхыча мехкашта юкъерча гӀулакхашка дӀадаржаш дола дуккха керда хӀамаш. Цитта, 1977 шера кулгаш яздир 1990 шерага кхаччалца торгово - экономически, промышленни, Ӏилма - технически цхьана гӀулакхаш леладелга дегӀадоаладарен кӀоаргдарен йолча дукккхача хана лаьрхӀача советско - финиски программана, хӀаьта тӀехьагӀа цуи ха 1995 шерага кхаччалца йӀаьх а яьй. Из яр эггара хьалхара селла гаьнарча перспективана лаьрхӀа тайп-тайпара общественни строй йолча пачхьалкхенашта юкъера программа. ХӀанз пхи шу дизар вай къулбаседерча лоалахошца лелаеча арахьарча торговле СССР а эггара хьалхара моттиг лелаеш йола, хӀаьта ший аргӀагӀа из а л шоллагӀа моттиг дӀалоацаш ФРГ дӀаяьлча капиталистически мехкашна торговли лелаеча СССР партнерашта юкъе.

М. Койвисто цӀерагӀа из президенталла харжарна дувзадениа лхьийтача телеграмма тӀа Л. И. Брежнева дӀахайтад шин мехка халкъашен пачхьалкхений кулгалхошен цхьана къахьегаш хьахинна дола Советски Союзаи Финляндеи юкъера доттагӀлеи дикача лоалахойи гӀулакхаш советски финляндски халкъий духьа, чӀоагӀа машари дунен халкъашта юкъера кхерамзлеи бахьан долаш дӀахо дегӀадоагӀаш хургхилорах ше тешаш хилар.

ХАЛКЪАШТА КХЕРАМЕ ЙОЛА СОЮЗ

Чакхдьаьна кӀира Азеи Африкан халкъий солидарноста организаце (ОСНАА) тӀахьехамогӀа Ӏарбий халкъашцарча солидарноста дунен халкъашта юкъера кӀира санна чакхдьаьккхад.

Кастта 15 шу дуа 1967 шера Израило Ӏарбий мехкашта духьала агресси ечча а цар дукхха территори цо дӀалаьцача а хана денз. Цу хана денз Гаргарча Малхбоален кризис дунен сообщества теркама юкъмоттиго латташ хьайоагӀа. Хетаргахьа ООН Кхерамзлен Совето ше хьахиннача хана дена хьадоагӀача дерригача исторе чухь кхы цхьаькха дунен проблемана сел чӀоагӀа теркам тӀабахийтабац Гаргарча Малхбоален дешашта миссел... Цхьабакъда, уж дешаш хӀанз а къоастаданза да, хӀаьта гаргарча малхбоален чов хӀанз а цӀий ухаш я.

Сендухьа да из? Израиль санна йола дукхха йоаца пачхьалкхе дерригача дуненна ше духьала оттае лерхӀаш хилор да теш из?

Дукхача хана дена цхьаненна къайле йоацаш да Израильски агрессор эхь хеташ ца хилар, цунна тӀехьашна латташ пиа бола пачхьалкхе — цу регионе ший стратеги чакхъьккхара йола бааз Израиль лоархӀаш йола пачхьалкхе хилар хьадоагӀаш долга. ВӀашагӀкхийттача Штаташа Ӏалаш бу шоаш оттабьраш теравшцен долларашцеи, уж хьал а хьебеш лоалахарча Ӏарбий мехкашта агрессивни милитаристски акцеш лелайт царга, юххера а, ВӀашагӀкхийттача Къамий организаце доазонашка политически уж лора а беш.

Дунен общественность чӀоагӀа эгӀаз нигай США-ас тӀехьарча хана лача акцеш укх денойшка Кхерамален Совето тӀаэраш хинна Сирера йолча Голански лакхаленашта аннекси ярца юваенна йола Израила духьалара эффективни санкцеш юкъейоалара хьакъехьара решени йохаяьй. Дунен общественносто, эггара хьалха Ӏарбий мехкаша, США из акт лаьрхӀай Тель-Авива могаеш хилар санна — дӀахо йолача хара а нитта хила, ООН устави дунен халкъашта юкъера бокъон теркал а ца еш, ала гӀерташ санна.

ХӀанз дукххача политически обозревателашта хетачох Израиль шийна бехк хургбоацаш хиларах тийша а йолаш ше дӀалийцача кхыйолча территорешта — Иордан яхача долача хин Малхбузен бердан Газа сектори а официально аннекси е кийчлуш я, пул тӀехьагӀа Ливана духьалара керда йоккха агресси е а лерхӀаш. «Израильски агрессена американски гӀо делга. — белгалдаьккхад Сана яхача сирийски агентства, — из чӀоагӀа зуламе прецедент я, ерригача адамлена кхераме хила а тарлуш, нагахьа санна дунен сообщества членаша ший ханнахьа агрессор, из хьалдоацаш бараш юха ца тохе», аьнна.

Ӏарбий халкъашарча солидарноста дунен халкъашта юкъерча кӀирагӀа чакхданкха лийрхӀар да а дар беррига наькъа кхетамга из гӀулакх дӀакховчадари американски империализма тӀема-политически союзой израильски сионизмаи оттабьча цу кхерама духьаларча къопсама дунен общественность оарцагӀйоачхилгеи.

В. МАТЯШ,
В. ГОРБУНОВ,
А. РАЧКОВ.
(ТАСС).

Берий унахцӀено лорою

Берий лор йола Айрапстова Валя Артоевнас болх бу 28 шу да. Цу хана дена эзараш долча берий могашал тоаяьй цо. Царех дукхагӀа бараш хӀанз шоаш а ба дайнаной. Цар берий могашала хаьхо а хинна латт тахан Валя Артоевна. Ер дикъалагӀа шу да цо № 3 йолча берий поликлинике педиатра болх бу.

— Валя Артоевна Ӏалаьмате йоккха опыт йола лор я, — йоах поликлиника керттерча лора Исмаилова Нелли Сергеевнас, — дукха деза цунна бераш, из цитта децаре из болх сел цӀени дикен лелабе вӀаштӀехьдаргдацар цун.

Валя Артоевна санна бераш дезаш, шиъ балхах дика кхеташ, бизза из кхоачашбеш я цуица болх беш йола медсестра Ченчина Светлана. Цо льикхай Грозненски медучилища. Цитта дезаш тӀаийцаб Светланас а из болх. Тха поликлиникe цо болх бу ер дикъалагӀа шу да. Цу хана дена цхьана болх бу цар. Шоайла дика вӀашагӀкхийттай уж шиъ, барт тайна, эшаш дар дӀа-хьа оалаш, дерриrа шоай хьаькъал, говзал, хьинар берий могашал лоралраш тоаярак дӀател цар.

СУРТА ТӀА: берага хьожаш ба В. А. Айрапетовай С. Д. Ченчинан.

И. ПЛИЕВА сурт.

КЕПАТЕХА АРАДАЬННАД

Статистически сборник

Кепатеха арадаьннад «Нохч - ГӀалгӀай АССР итталгӀча пятилетка шерашка» яха статистически сборник.

Статистически сборник кийчдаьд Нохч - ГӀалгӀай АССР статистически управлене болхлоша А. Ф. Толубанова, Л. В. Ишковас, В. В. Юловича, М. Ф. Арутюнева, кхыбараша.

Сборника юкъе я «Баха нахи доазув административно декъари», «Къахьегами алапии», «УнахцӀено лорарах», «Халкъа образовани», «Финансаш» яхеи дукхха кхыйолеи материалаш.

Из книжка кийчдеши арадоаккхани кулгалдеш хинна республика статистически управлени начальник Н. А. Гребенщиков. Сборник арахийцад вай республика пропагандисташта, политинформаторашта, лекторашта лаьрхӀа.

Альманаха керда номер

Кепатеха арадаьннай № 4 йола «Лоаман Ӏуйре» яхача альманаха аргӀанара номер. Альманах хьаделлалу «Социалистически демократе цӀей» яхаш норма а болаш СССР керда Конституци тӀа шийна дих шу дизара хетаьча Нохч - ГӀалгӀай АССР Лакхерча Совета Президиума председатела Боков Хьамзата Хьажбикара язъьича статьяца.

Прозой поэзи яхача раздел ГӀалгӀай прозаи поэзии старшия дешарда йоккхача Ведзижев Ахьмада «Пойкарто» яхача романа дарен Танг Ахьмада «Аш дӀазайт вӀаштӀехьа яхай стихаш» пхьа ношева йоаруп долпобой поэтий Плиев Салмана, Хамхоев Ахьмада, Чахкиев Саида, Гагиев Гирихана керда стихаш.

Альманаха тӀа «къонагӀчар оалаш» яхача разделе цитта кепатеха я къонача поэтий Арчаков Сале, Ахильгов Минаьила, Угурчиев Азмат-Гире керда стихаш.

Къаьстта сакъердаме да «Бераштa» яхача разделе кепатеха йоазонхочо Плиев Махьмад - Саида лаьд «Мусиги» «Хамсата киловзалин» яха дувцараш.

«Дикача нахах» яхача разделе кепатехача Премыслер Ефима лаьльча «Атта яхац рекордаш» яхачеи Чахкиев Юсупа лаьльча «Коммуниста никъ» яхачеи очеркаш тӀа бувц КПСС XXVI-ча съезда делегат, Социалистически Къахьегама Турпал, Шелковской района цӀи хеза вола жаладер Хамидов Эльмурзей, чекист, партe шийна тӀадилла гӀулакх тешаме чакхдоаккхош хинна коммунист Тангиев Бахьаудини.

С. ШАДИЕВ.

Стихай книжка

Укх денойца арадаргда кепатеха даьина республика халкъа полтесай Ахматова Раисай стихайи поэмайи керда сборник.

«Прикосновение» аьнна цӀи йолча цу сборника юкъеяхай поэтана П. Олерованси Г. Русаковси эрсий меттала хьа произведенеш.

Хьалхарча книжкаш тӀа санна полтесса кердача сборникна тӀа йоккха моттиг дӀалоаций я поэман кхалсага дӀахачча замалахьа хиннача халача кхелах а тахакарча цун сийрдача вахарах а йола произведенеш.

Цитта сборника юкъеяхай вахарах, ше кхийнача лаьттанарча безамах йола лирически уйлаш. Царех я «Архачони» «Кансета», «АрхонгӀаьта ас эй» яха стихаш. Ахматова Раисай кердача сборника из деша дешархошта хаза Ӏам берзеларг шеке яц.

Ю. ПОВАЛЯЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

2 ФЕВРАЛЬ I ПРОГРАММА

9.00 — «Ха».
9.45 — «Прасина» телестуде концерти хьа.
10.15 — «Вай замах турпалаш». (Бокъонаш). Художественни фильм.
12.05 — РСФСР заслуженни артиста Ю. Васильева дӀаоаш М. И. Глинка тӀемаш бола керпацеш.
12.35 — «Кердадараш».
13.30 — «Кердадараш».
13.50 — «СибарегӀа ГӀалнарча Малхбоалехьен гӀоалаь. Документальни фильмай программа.
16.30 — Хьа денакхи библиотека. «Партийни организаций партийни литературех».
17.15 — П. И. Чайковский. Номер 4 йола симфони.
18.00 — «ПТУ фу хьа, мишта ...». ГӀамалонхочуя профессех ...
18.30 — Горнолыжни спортах йола дунен чемпионат. Австрера передача.
19.33 — «ДӀадийнар ...» яхача телевизионни документальни фильма премьера.
19.45 — «Тахан дунен тӀа».
20.00 — «Москвера Ӏа».
20.10 — Московски пачхьалкхен культура институтa студентий концерт.
20.50 — «Сайрнара дедаьхацца», яхача телевизионни художественни фильма премьера. Хьалхара сери.
22.00 — «Ха».
22.35 — Останкино концертни студе кхдарошучча Ф. Абрамова дӀашагӀакхетар.
00.10 — «Тахан дунен тӀа».

II ПРОГРАММА

9.00 — ГӀубрвнара гимнастика.
9.20 — «Анна Иванова». Телевизионни документальни фильм.
9.35, 12.45 — «Шахматни школа».
10.05, 12.05 — Французски мотт.
11.00 — ПТУ дешархошта. Астрономи. Седмий бота сигале.
11.30, 13.25 — Ӏилман-популярни фильм.
12.35, 13.35 — Ботаника. 5 класс.
13.55 — Ф. М. Достоевский. «Преступление и наказание».

ЭКРАН ХЬЕХАРХОЧОА

15.05 — В. И. Ленина Л. Н. Толстоях аьлла. 9 класс.
15.35 — Истори. 7 класс.
16.05 — ТӀема шерий стихаш ...
16.30 — «Кердадараш».
19.20 — «Зиза тече тоале, из республика» «Комсий гайдоаr». Грозненски телестуде фильм.
18.35 — «Нохч-ГӀалгӀайчене гӀоалаь».
19.55 — «Сигалехча ... карта». Документальни фильм.
19.05 — «Дунен халкъашта юкъера обозрени» (гӀалгӀай меттала).
19.20 — Киножурнал.
19.30 — Нохч-ГӀалгӀайчен автономе 60 шу хьахаргеи ... ший лоӀамагӀа Россена юкъеяхара 200 шу дизаргеи. «ГӀалгӀай ...» яхача книжкагӀа йола передача.
19.45 — Спорт кӀирагӀа.
20.15 — «Юкъера Америка: ... — терроре тӀа». Документальни фильм.
20.45 — «Байса даьхьаза хийла шун, бераш!»
21.00 — Оаха БАМ хьалъю. Ния яха поселок.
21.45 — ДӀалоа «Калинка» яхача эрсий халкъа инструментий ансамбле.
22.00 — «Ха».
22.35 — «Са хьеша ...» телевизионни художественни фильм.

3 ФЕВРАЛЬ I ПРОГРАММА

9.00 — «Ха».
9.45 — ... завода культура Дворца «Кантилена» яхача эрсий песни ансамбла концерт.
10.20 — «Сайрнара дедаьхацца». Телевизионни художественни фильм. 1-ха сери.
11.25 — «Киноохьхаьбара клуб».
12.25 — «Кердадараш».
13.30 — «Кердадараш».
13.50 — СССР-ни Румыни Социалистически Республика ... мехкарча доттагӀалла, шина дарахо ... йолча договора кулгаш ... «Румыни ...» Ӏилман-популярни фильм.
16.00 — «Зазом довзий ... ?». Бокъонаш йола беседа.
17.25 — Хьаьха ... .
17.40 — И. Ильф. Е. Петров. ... .
18.35 — «Мичча ... !»
19.20 — Лыжни спорта бола СССР кубок. Кхалнаш. 10 км.
19.45 — «Тахан дунен тӀа».
20.00 — Р. Габичвадзе № 2 йола симфони.
20.20 — «...».
20.30 — «Сайрнара дедаьхацца». Телевизионни художественни фильма премьера. 2-гӀа сери.
22.00 — «Ха».
22.35 — Фигурни хьехаме конкош хахарах йола Европа чемпионат. Шишшие ... хӀадар. Лоацца программа. Францера передача.
23.30 — «Тахан дунен тӀа».
23.35 — «Эрсий ...». Телевизионни документальни фильма премьера.

II ПРОГРАММА

9.00 — ГӀубрвнара гимнастика.
9.20 — «№ 214 ...». Ӏилман-популярни фильм.
9.35, 13.05 — «Школа, ...».
10.05, 12.05 — Немецки мотт.
10.35, 11.35 — Географи. 7 класс.
11.05 — Эстетически ... .
12.35, 13.35 — Истори. 9 класс. «В. И. Ленин Октябра баьччи».
14.05 — А. Толстой. Произведений оагӀонаш гӀоала.

ЭКРАН — ХЬЕХАРХОЧОА.

14.50 — Физика. 10 класс.
15.30 — Ботаника. 6 класс.
17.40 — Цхьан актера театр. Дакъа лоац РСФСР заслуженни артисташа С. Юрски В. Золотухина.
18.50 — «Кердадараш».
18.00 — «ТӀехьара ...». Документальни фильм.
18.30 — «Керда Ӏаьдалаш — ...» (нохчий меттала).
19.00 — «Нохч-ГӀалгӀайчене гӀоалаь».
19.35 — «ДоттагӀала». Киножурнал.
19.45 — «Цхьа барт болча дезале» (гӀалгӀай меттала).
19.45 — Бригадни къахьегама ... «Бригадаш вӀашагӀтохара ...».
20.30 — «Байса даьхьаза хийла шун, бераш!».
20.45 — «Дунен халкъашта юкъера панорама».
21.30 — Горнолыжни спортах йола дунен чемпионат. Австрера передача.
22.00 — «Ха».
22.35 — «Наваждение». Художественни фильм. Хьалхара сери.

РАДИО

2 ФЕВРАЛЬ

6.30 — «Юртара ӀуйренаШ» (эрсий меттала).
6.50 — Передачай программа (эрсий меттала).
6.57 — Передачай программа (гӀалгӀай меттала).
7.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
7.33 — «Сердало» газета обзор.
8.20 — Автоинспектора беседа (гӀалгӀай меттала).
8.30 — Музыка (гӀалгӀай меттала).
8.45 — Патриотически воспитани ... (нохчий меттала).
9.15 — Музыка (нохчий меттала).
9.30 — «Къона замано» яха радиовыпуск (гӀалгӀай меттала).
17.00 — Передачай программа. Хаоттамаш бола хоам (эрсий меттала).
17.01 — «...» (нохчий меттала).
17.16 — «...» (эрсий меттала).
17.31 — «Школа, ...». Концерт (гӀалгӀай меттала).
18.00 — Керла хоамаш (эрсий, нохчий, гӀалгӀай меттала).
18.30 — Хоамаш.

УКВ

18.00 — Советски композиторий камерни музыка.
18.30 — ... .
19.30 — ... .
21.05 — ... .
21.35 — ... .

3 ФЕВРАЛЬ

6.30 — Хьалхара ... — ... фронт. «...». Корреспонденци (нохчий меттала).
6.45 — Музыкальни антракт.
6.50 — Передачай программа (эрсий меттала).
6.57 — Передачай программа (нохчий меттала).
7.15 — «Грозненский рабочий», газета обзор.
7.35 — «Ленинан никъ» газета обзор.
8.20 — «Вай лоалахошка» (гӀалгӀай меттала).
8.35 — «Спортивни Нохч-ГӀалгӀайче» (эрсий меттала).
9.15 — «... хьан хьехамашка ...». Концерт (нохчий меттала).
17.00 — Передачай программа. Хаоттамаш бола хоам (эрсий меттала).
17.01 — Нохч-ГӀалгӀайчен автономе 60 шу ... .
17.16 — «...» (эрсий меттала).
17.31 — «Дунен халкъашта юкъера обзорени» (гӀалгӀай меттала).
18.00 — Керла хоамаш (эрсий, нохчий, гӀалгӀай меттала).
18.30 — Хоамаш.

УКВ

18.30 — «Музыкахи музыкантех». Композитор Т. Н. Хренников.
19.30 — «...». ... Ж. Мамисова ... .
20.15 — Н. Римский ... .
21.05 — ... .
21.35 — «...». Концерт.

Хаоттам

Тахан республика йоалла ... Грозне ... мерзачо ... юкъе ... — 2 +3 градус. Грозне +1 +3 градус ... 0 — 5 метр ... .

Метеостанца.

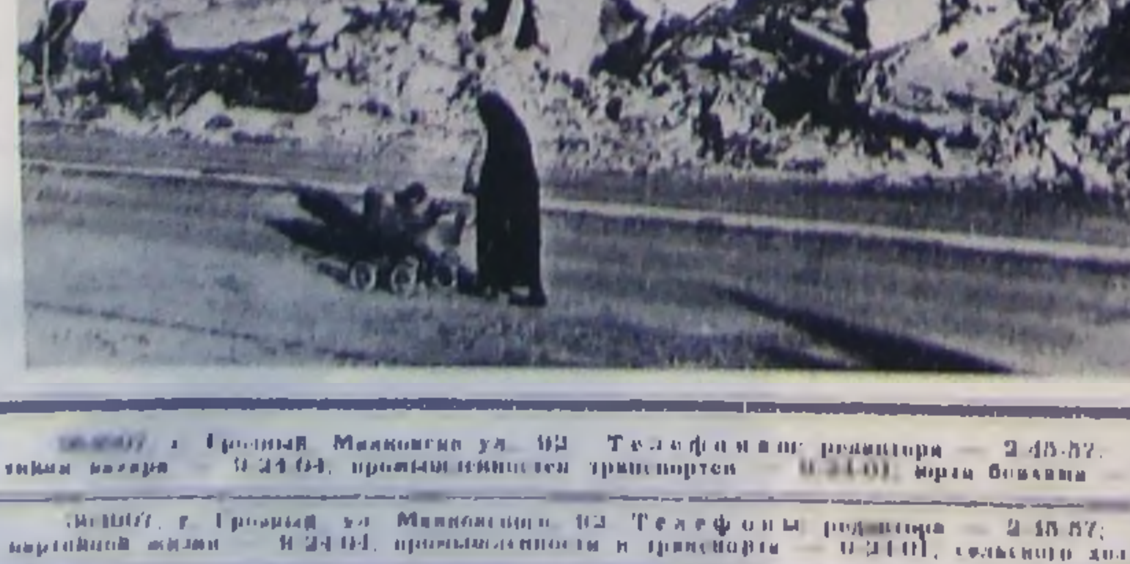

Израильски военщино, 1967 шера Сирена Египтах духьала агресси а йолаь, дӀалаьцар Голански доакъош а тӀехьа шерра аре чулоацаш йола Кунейтра яха сирийски провинци. Агрессор швакулургволаш ... хабараш раьеса долга дӀа а ... 1973 шера город Кунейтра, провинце административни центр, мукъаьл кхар. Цхьабакъда, цунах йисар наьк ... мара хӀама яцар 1967 шера 5 июни кхаччалца 37 эзар гӀа вахаш хинна город ... чу мел дар дӀахьош йӀаьй, пул тӀехьагӀа дӀабоалаьча гӀаьрахина Ӏошьаръяьй.

СУРТА ТӀА: тахан Кунейтре.

ТАСС фотохроника.

ТХА АДРЕС: 364007, г. Грозный, Маяковски ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителa — 2-85-07; бехктокхама секретара — 9-24-00; ... — 9-24-04; промышленностех транспортех — 9-24-01; юрта бахама — 9-24-08; культура — 9-24-05; письмой — 9-24-07; корректорске — 2-00-00.

НАШ АДРЕС: 364007, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 9-24-00; отдела партийной жизни — 9-24-04; промышленности и транспорта — 9-24-01; сельского хозяйства — 9-24-08; культуры — 9-24-05; писем — 9-24-07; корректорской — 2-00-00.

Газет арадува шинарен, ерен, шоатген деношка

«Грозненский рабочий» издательстви типографи, Маяковски, 92.

Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 361.